

ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ

«Τοῦτο δὲ καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν» (Β' Κορινθ. ιγ', 9)

ΕΥΛΟΓΗΣΟΝ ΤΟΝ ΣΤΕΦΑΝΟΝ ΤΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΟΤΗΤΟΣ ΣΟΥ ΚΥΡΙΑ

Ὁ Παντοκράτωρ (Ἱερὰ Μονὴ Μυρσινιδίου)

Τεύχος 8ον ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2013

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ

ΧΙΟΣ

Ὁ Κύριος πλαισιούμενος
ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον καὶ
Εὐαγγελιστὴν Μάρκον
καὶ τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες.
(Εἰκὼν εὕρισκομένη εἰς τὸ
Γ' Δημοτικὸν Σχολεῖον
Ἁγίου Μάρκου Βροντάδου)

Ὁ Μέγας Βασίλειος.
(Ἱερὰ εἰκὼν Τέμπλου
Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἰακώβου,
πόλεως Χίου)

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ
ΤΗΣ Α.Θ.ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΕΞΙΩΣΙΝ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑΙ ΜΟΝΗΙ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ ΧΑΛΚΗΣ
ΕΠΙ ΤΗΙ ΜΝΗΜΗΙ ΤΟΥ ΑΝΙΔΡΥΤΟΥ ΑΥΤΗΣ ΙΕΡΟΥ ΦΩΤΙΟΥ,
ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
(6 Φεβρουαρίου 2013)

Ἐρώτατοι ἅγιοι ἀδελφοί,
Ἐρώτατοι ἀδελφοί Πρόεδρε καί μέλη τῆς Ἐφορείας τῆς
περιπόστου Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς μετά τοῦ Ἱγουμενοῦ αὐτῆς,
Ἐξοχώτατε κύριε Ὑφυπουργέ,
Πατέρες, Ἀδελφοί καί Τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Ἀνελθόντες καί ἐφέτος, τῇ Χάριτι τοῦ Κυρίου, εἰς τόν λόφον
τοῦτον τῆς ἐλπίδος, τῆς ζωῆς καί τῆς μαρτυρίας τοῦ θεωρεῖν
θαυμαστά καί παράδοξα, ἀκατάληπτα καί ἀφραστα, ἄλλοτε "ἐν
γνόφῳ καί θυέλλῃ", ὡς ὁ Θεόπτης Μωϋσῆς, πάντοτε ὁμῶς ἐν
Χάριτι, ὁμολογοῦμεν μετά τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ὅτι "ἄρκεῖ
τοίνυν ἡ μνήμη πρὸς ὠφέλειαν διηνεκῆ. Οὐ γάρ δὴ ἐκεῖνοις (τοῖς
Ἁγίοις) χρεια προσθήκης εἰς εὐδοκίμησιν, ἀλλ' ἡμῖν τοῖς ἐν τῷ βίῳ
ἀναγκαῖα ἡ μνήμη διὰ τὴν μίμησιν. Ὡσπερ γάρ τῷ πυρὶ
αὐτομάτως ἔπεται τό φωτίζειν [...] οὕτω καί ταῖς ἀγαθαῖς
πράξεσιν ἀναγκαίως ἀκολουθεῖ τό ὠφέλιμον" (Εἰς Γόρδιον τόν
Μάρτυρα, P.G.31, 492D-493A).

Καί ἡ μνήμη σήμερον εἶναι πρῶτον τοῦ τιμωμένου μεγάλου
ἐν Ἁγίοις ἐκ τῶν προκατόχων ἡμῶν Ἱεροῦ Φωτίου, τοῦ φερομένου
ὡς ἰδρυτοῦ τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, καίτοι αὕτη, κατὰ τὴν
ἱστορικὴν μαρτυρίαν, προϋπήρχε τούτου· δεύτερον, μιᾶς μεγάλης
παραδόσεως καί προσφορᾶς τοῦ σκηνώματος τούτου εἰς τὴν
ἀσκητικὴν καί μάλιστα τὴν νηπτικὴν Πατερικὴν παράδοσιν· καί,
τρίτον, τῆς διδασκαλίας τῶν ἱερῶν γραμμάτων καί τῆς
καταρτίσεως τοῦ κληρικοῦ ἰδία δυναμικοῦ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας

διά τῆς γνησίας "θεολογίας", καθ' ὅτι, κατά τόν ἐν Ἁγίοις ἐκ τῶν προκατόχων ἡμῶν Γρηγόριον τόν Θεολόγον, "Οὕτως οὖν θεολογήσεις,... κἄν μέχρι τρίτου κατά τόν Παῦλον οὐρανοῦ φθάσης, καί ἀκούσης ἄρρητα ῥήματα... κἄν γάρ οὐράνιον ἅπαν, κἄν ὑπερουράνιον τι, καί πολύ τήν φύσιν ὑψηλότερον ἡμῶν ἦ, καί ἐγγυτέρω Θεοῦ, πλέον ἀπέχει Θεοῦ καί τῆς τελείας καταλήψεως, ἢ ὅσον ἡμῶν ὑπεραίρει τοῦ συνθέτου καί ταπεινοῦ καί κάτω βρίθοντος κράματος" (Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Λόγος ΚΗ', Θεολογικός Β'), καί τῆς ἀπλῆς, συνεποῦς καί οὐσιώδους τηρήσεως τοῦ Δόγματος καί τῆς τάξεως τῆς Ὁρθοδοξίας, αἱ ὁποῖαι δέν ἐδιδάσκοντο ἀπλῶς, ἀλλ' ἐβιοῦντο ἐν τῇ ἐπί 137 ἔτη λειτουργησάσῃ ἐνταῦθα περιπέστῳ τροφῷ καί μητρὶ καί κιβωτῷ Ἱερᾶ Θεολογικῆ Σχολῆς.

Εἰς τὰς τρεῖς ἀξίας - μνήμας ταύτας, ἐπιθυμοῦμεν ἵνα ἐπικεντρώσωμεν τόν λόγον σήμερον.

Ὁ Ἱερός Φῶτιος, ὡς γνωστόν, συνεδέθη πρὸς τήν ἀκμήν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί ἐν γένει τοῦ μακραίωνος βίου τῆς τότε Ανατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, ὑπῆρξε δέ πολυσχιδῆς προσωπικότης, ἡ ὁποία διά τοῦ βίου, τοῦ ἔργου, τοῦ λόγου καί τῆς συγγραφῆς, ὡς καί διά τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Σλάβων διά τῆς ἀποστολῆς τῶν Ἁγίων Ἰσαποστόλων Κυρίλλου καί Μεθοδίου εἰς Μοραβίαν, τοῦ ὁποίου γεγονότος τήν 1150ήν ἐπέτειον κατά τό τρέχον ἔτος ἐπετειακῶς μνημονεύομεθα, ἐσφράγισε μίαν ὀλόκληρον περίοδον, χαρακτηρισθεῖσαν ὡς τήν "δόξαν τοῦ Βυζαντίου".

Κατά τό παράδειγμα τοῦ Μεγάλου Φωτίου, προμάχου τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦ μή συγχρωτισθέντος ὀθνείοις τρόποις μηδέ ἀμελήσαντος τοῦ ἐν αὐτῷ χαρίσματος, οὐδέ ἀνεχθέντος ἠθικῆς παρεκτροπᾶς, ἰδία τῶν "τελεσιουργούντων τὰ ἱερώτατα", ἐκαλλιεργήθη ἰδιαίτερος εἰς τήν Ἱεράν ταύτην Μονήν, ἡ ἀσκητικῆ καί νηπιτικῆ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας μας, κατά τήν ὁποίαν ὅλα τὰ μεγάλα γίνονται ἀκόπως, εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ· δίδονται ἐξαίφνης, χωρίς νά περιμένῃ τις, εἰς τούς ἥρωας τῆς ἀγάπης καί τῆς ὑπομονῆς. Ζῆ κάποιος μίαν ὀλόκληρον ζωήν πόνων, διά νά

καταλήξει εις μίαν στιγμήν, ταυτιζομένην προς τήν αϊωνιότητα προς τήν ἐλευθερίαν τῆς σωτηρίας.

Καί, τέλος, ἡ παρασχεθεῖσα παιδεία καί Ὁρθόδοξος ἀγωγή κατά τὰ 137 ἔτη λειτουργίας ὑπό διακυμάνσεις ἀσφαλῶς γνωστάς καί μὴ ἐξαιρετέας τῆς ἡμετέρας ἐνταῦθα Σχολῆς, ὑπῆρξεν ἀπλή καί καταγράφεται ὡς διάπλασις τοῦ κατά Χριστόν καί ἐν Χριστῶ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία ἐπετυγχάνετο εἰς τοὺς ἱεροὺς αὐτοὺς χώρους διὰ τῆς ἐνώσεως τοῦ τριμεροῦς τῆς ψυχῆς, ἦτοι τοῦ θυμικοῦ, τοῦ ἐπιθυμητικοῦ καί τοῦ λογικοῦ, κατά τοὺς Πατέρας, καί μάλιστα τῆς καταβάσεως τοῦ νοός εἰς τήν καρδίαν, ὡς συμβαίνει καί πρέπει νά γίνεται μέ τοὺς ἱερουρογούς τῶν θείων μυστηρίων. Νοῦς καί καρδία ἐνοῦνται, ὅπως ὁ Κύριος εἶναι Θεός καί γίνεται ἄνθρωπος. Ταπεινώνεται περισσότερο τοῦ ἀνθρώπου, διότι θέλει νά σώσῃ τόν περιφρονημένον καί ἐλάχιστον, τόν ἀπομεμονωμένον καί ἄγνωστον, τόν ἡδικημένον καί πάσχοντα, διότι θέλει νά θεώσῃ τό ἀνθρώπινον. Αὐτήν τήν "θεολογίαν", ἢ μᾶλλον τήν ταυτότητα ἀνθρώπου καί Θεοῦ, ἀνθρωπίνης γνώσεως καί Θεοῦ γνώσεως, ἐκαλλιέργησε, μετέδωκεν ἐμπειρικῶς καί μετελαμπάδευσεν ἐπὶ ἓνα καί ἥμισυν αἰῶνα περίπου ἡ Χαλκίτις αὕτη Σχολή.

Ἀπό τῆς ἐκλογῆς καί καταστάσεως τῆς ἡμετέρας Μετριότητος εἰς τόν πανίερον Οἰκουμενικόν Θρόνον, ὡς ὁ ἔσχατος κρικός τῆς ἀλύσεως τῶν προκατόχων ἡμῶν, πολλῶν ἐξ αὐτῶν Ἀγίων καί Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐφιλοδοξήσαμεν καί ἄχρι τῆς ὥρας ἐργαζόμεθα περιφρόντες καθ' ἡμέραν, εἰς οὐδέν ἕτερον ἀποβλέποντες τῶν γηϊνῶν, παρά μόνον εἰς τήν ἐπαναλειτουργίαν τῆς Σχολῆς, διὰ νά συνεχισθῇ αὐτή ἢ παράδοσις καί ταυτότης τῆς καθόδου τοῦ νοός εἰς τήν καρδίαν, ἰδίᾳ εἰς τοὺς κληρικούς, διὰ νά συνεχισθῇ ἢ παράδοσις τῆς "ὀθνεΐας ἀλλοιώσεως εὐπρεπεστάτης", ὥστε ἐν φόβῳ καί τρόμῳ νά τελεσιουργῆται τό ἱερόν μυστήριον τοῦ ἀνθρώπου, ἐν σεβασμῶ προς τόν Πλάσαντα, καί οὐχί ἀναιδῶς, ὡς πολλάκις ἀτυχῶς καί νοσηρῶς συμβαίνει, κατά τόν Γρηγόριον τόν Θεολόγον, λέγοντα

ὅτι "Ἡ μεγίστη τῶν ἐν ἀνθρώποις νόσων πασῶν ἀναίδεια... ὁππότε μύστην οὐρανίων θυέων μή καθαρὸν παρέχει" (Χριστὸς Πάσχων, P.G.38,160A καὶ Ἐπη εἰς ἑαυτὸν, Ποίημα ΚΗ', Ἐλεγειακόν, P.G.37,1288A).

Μίαν τοιαύτην παραδοσιακὴν καὶ ἐντὸς τοῦ πνεύματος τῆς ἀκραιφνοῦς θεολογίας τῶν Πατέρων καὶ τῆς παραδόσεως τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας Σχολὴν ὠραματίσθημεν καὶ καθ' ἡμέραν μελετῶμεν τὴν ἐπαναλειτουργίαν αὐτῆς, ὥστε "γνόντες Θεόν" ἢ "μᾶλλον δέ γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ" (Γαλ. 4,9), νά ἐπιτύχωμεν νά συνεχιωθῆ ἄχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων ἢ πορεία καὶ ἡ προσφορά πρὸς τὸν ἀνθρώπον τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ γνωριμία του μὲ τὸν Ἄγνωστον, τὸν Ἀφθαστον, Ἐκεῖνον ὁ Ὅποιος πλησιάζει ἡμᾶς καὶ εἶναι "ἀοράτως συνών" ἐν τῇ πορείᾳ ἐκάστου ἐξ ἡμῶν πρὸς τὴν Γαλιλαίαν του.

Καὶ γνωρίζομεν βιωματικῶς, ὅτι μὲ τὴν ὑπομονὴν καὶ μὲ τὴν ἀγάπην, μὲ τὴν διακριτικότητα καὶ τὴν ταπείνωσιν, καὶ ποτέ μὲ τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὸν ἐγωϊσμόν καὶ τὴν οἰανδήποτε ἐξουσίαν, δεχόμεθα οἱ ἀνθρώποι καὶ οἱ θεσμοὶ τὴν Θεῖαν ἐπίσκεψιν. Καὶ πιστεύομεν ὅτι ἡ μεγαλωσύνη τοῦ Θεοῦ φανεροῦται εἰς τὴν θυσίαν τῆς ἀγάπης καὶ εἰς τὴν κένωσιν τῆς προσφορᾶς καὶ ὄχι εἰς τὴν "δίψαν", ἢ ὁποία ποτέ δέν σβύνει, ἀκόμη καὶ ἂν ὁ ἀνθρώπος ἀποκτήσῃ ὅλας τὰς ἐπιτυχίας καὶ τὰς χαράς τοῦ κόσμου τούτου, τὰς ὁποίας, ὅσαι καὶ ἂν εἶναι, δέν ἡμπορεῖ νά τὰς χαρῆ, διότι ἐκ φύσεως εἶναι ἀνικανοποίητος, διὰ τοῦτο καὶ διψασμένος καὶ νηστικός.

"Ἀνοίξαντός Σου τὴν χεῖρα τὰ σύμπαντα πλησθήσονται χρηστότητος, ἀποστρέψαντος δέ Σοῦ τὸ πρόσωπον ταραχθήσονται", διακηρύσσει ὁ Ἱερός Ψαλμωδός. Καὶ ἡμεῖς ἐργαζόμεθα "ἕως ἡμέρα ἐστί", στοιχοῦντες τοῖς προκατόχοις ἡμῶν ἀοιδίμοις Πατριάρχαις Ἀθηναγόρα καὶ Δημητρίῳ, διὰ τὴν ἐπανάκτησιν τοῦ δ ε δ ο μ έ ν ο υ καὶ κ ε κ τ η μ έ ν ο υ καὶ τὴν συνέχισιν τῆς μ ν ἡ μ η ς καὶ τῆς διατηρήσεως τῆς κανδήλας τοῦ λόφου τῆς ἐλπίδος ἀκοιμήτου, "θεολογίας νάμασι καταρδευούσης" τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, τὸ Γένος, τὸν πιστόν

λαόν, πιστεύοντες ὅτι θά ἀνοίξη τήν Χεῖρά Του ὁ κραταιός Θεός, εἰσακούων τῆς καρδιακῆς δεήσεως ἡμῶν, καί θά πλησθῶμεν ἅπαντες οἱ ἐγγύς καί οἱ μακράν χρηστότητος.

Πέραν, λοιπόν, τῆς ἐργασίας καί τῶν ἀνθρωπίνων ἱκανοτήτων καί προσπαθειῶν, πιστεύομεν ὅτι ἡ ἐπαναλειτουργία τῆς Σχολῆς θά εἶναι τό Δῶρον τοῦ Ἐνός (Θεοῦ τό δῶρον), τό ὁποῖον δίδεται ἐξαίφνης εἰς τόν ἐλάχιστον καί ταπεινόν, ὁ ὁποῖος μόνον ἀγαπᾷ, ὑπομένει καί ἐλπίζει, ἀκόμη καί ὅταν τά πάντα πέριξ του ἀπόλλυνται καί τά «σκιάζει ἡ φοβέρα» καί ἡ καταχνιά. Ἄς ἐλπίσωμεν ἡμεῖς οἱ ταπεινοί καί περιλειπόμενοι ὅτι θά δοθῇ εἰς τήν ἰδικήν μας γενεάν τό δῶρον τοῦτο τῆς χρηστότητος τοῦ Θεοῦ, ὄχι βεβαίως δι' ἡμᾶς αὐτούς, τούς παροδικούς καί χοϊκούς, ἀλλά διά τήν Ἐκκλησίαν, διά τήν Ρωμηοσύνην, διά τό Γένος, διά τόν πιστόν λαόν τοῦ Θεοῦ, τό "μικρόν ποιμνιον" πλέον τῆς κληρουχίας τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου ὑπό στενήν καί εὐρυτέραν ἔννοιαν, ὥστε νά συνεχισθῇ ἡ οἰκουμενική ἀληθῶς, ἐν διαλόγῳ καί ἐν ἀγάπῃ, πορεία πρὸς τήν τῶν πάντων ἐνότητα, τήν πανορθόδοξον, τήν διαχριστιανικήν, τήν πανανθρωπίνην, αὐτήν τήν ὁποῖαν ἐδίδαξε καί θά κηρύξῃ σὺν Θεῷ ὁ λόφος αὐτός τῆς ἐλπίδος καί τῆς ζωῆς, «τοῖς θαύμασι πιστούμενος», ἡ Σχολή τῆς Χάλκης, ἔστω καί ἐάν ἀκόμη «ὁ ὀρθρος» φαίνεται «βαθύς» διά τήν χριστιανικήν καταλλαγὴν καί οἰκουμενικήν κίνησιν, καί ἀπ' αὐτῆς καί δι' αὐτῆς πρὸς τήν πανανθρωπίνην ἐνότητα. Πιστεύομεν ὅτι «ἡ ζωὴ καί ὁδὸς Χριστός» μᾶς συνοδεύει καί γινώσκεται εἰς τὰς «καιόμενας» ψυχὰς καί καρδίας μας «ἐν τῇ κλάσει τοῦ Ἄρτου»

Ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Αἱ σκέψεις καί οἱ ὄραματισμοί οὗτοι μᾶς διακατέχουν, πέραν ὅλων τῶν ἄλλων, καθ' ὅλην τήν ὑπερεικοσαετῆ Πατριαρχικὴν διακονίαν ἡμῶν. Καί συνεχίζομεν τήν προσπάθειαν καί τήν ἐλπίδα καί τήν προσδοκίαν. Καί τά αἰσθήματά μας αὐτά ἠθελήσαμεν νά μοιρασθῶμεν μετὰ πάντων ὑμῶν, ἐν εὐχαριστίαις πρὸς τήν Ἐφορείαν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς καί πρὸς τόν Ἡγούμενον αὐτῆς διά τούς κόπους καί τὰς προσπάθειάς αὐτῶν διά τό ἱερόν τοῦτο καθίδρυμα, ἀλλά καί πρὸς

ὄλους ὑμᾶς, ἐν τῷ βιώματι ὅτι ὅλα μετροῦνται διαφορετικῶς, μεταμορφώνονται θεϊκῶς· τὰ πάντα εἶναι φανέρωσις τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ· καί ὅταν μᾶς συμπαραστέκωνται στοργικῶς οἱ ὀλίγοι καί ὅταν μᾶς ἐγκαταλείπουν διακριτικῶς οἱ πολλοί· καί ὅτι ἡ μεγαλωσύνη τοῦ Θεοῦ φανερώνεται εἰς τήν θυσίαν τῆς ἀγάπης καί εἰς τήν κένωσιν τῆς προσφορᾶς. Ταῦτα ἀπό μέσης ἀδελφικῆς καί πατρικῆς καρδίας διακηρύσσομεν ἐν λόγῳ καί ἐν πράξει, οὐδέποτε ἀπελπιζόμενοι, ἀλλά πιστεύοντες ἀκραδάντως ὅτι θά «θεωρήσωμεν» τόν τεράστιον «λίθον» ἀποκεκυλισμένον καί θά χαρῶμεν βλέποντες «νεανίσκον», τήν ἐλπίδα καί τήν προσδοκίαν μας, «καθήμενον ἐν τῷ τάφῳ», κηρύττοντα καί μαρτυροῦντα ὅτι «Χριστός ἐγήγερται» καί θά εἴπωμεν «σύν τῷ Πέτρῳ», τῷ ἀρνητῇ καί συγχρόνως ὁμολογητῇ, ὅτι Χριστός ἐγήγερται, καί θά φθάσωμεν «ἐν τῷ ὄρει Γαλιλαίας», «τυχεῖν τοῦ ἐφετοῦ», διά νά ὀφθῇ καί ἡμῖν, «ὡς προεῖπε τοῖς φίλοις». Ταῦτα ἐν ἀνθρωπίνῃ προσπαθείᾳ ἐρμηνείας, ἀλληγορικῶς βεβαίως, τοῦ "μυστηρίου" - καί ὁ νοῶν νοεῖτω, κατὰ τό Παυλικόν.

Τῷ δέ μόνῳ Κυρίῳ καί ἐξουσιαστῇ καί κυβερνήτῃ τῶν οὐρανίων καί τῶν ἐπιγείων, τῷ καταστέλλοντι «τόν θόρυβον ἡμῶν τῆς ψυχῆς», τῷ «εὐαγγελιζομένῳ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν καί ἐμφάνειαν», τῷ «ὄνειδίζοντι τό τῆς καρδίας σκληρόν» καί δυναμένῳ ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν νοοῦμεθα καί φρονοῦμεν, ἡ δόξα καί τό κράτος καί ἡ τιμή καί ἡ ευχαριστία καί ἡ εὐγνωμοσύνη, πρὸς παντός δέ ἡ προσκύνησις, εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

Ἐν Χίῳ τῇ 22ῃ Ἰανουαρίου 2013

Ἀριθ. Πρωτ.: 153

Ἀριθ. Διεκπ.: 62

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ Νο 11

Πρός

τούς μαθητές καί τίς μαθήτριες

τῶν Σχολείων τῆς Περιφερειακῆς Ἐνότητος Χίου.

Ἐνταῦθα

Ἀγαπητά μου παιδιά,

Ἡ Ἐκκλησία μας γιορτάζει σήμερα τήν μνήμη Τριῶν Μεγάλων Ἀρχιερέων Της, Τριῶν Μεγάλων Ἱεραρχῶν, τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καί τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ἡ Ἑλληνική Παιδεία γιορτάζει σήμερα τήν ἡμέρα τῶν γραμμάτων, τιμώντας τούς Ἁγίους πού ἀναφέραμε ὡς μορφωμένους ἄνδρες, ὡς ἐπιστήμονες καί ὡς σοφοῦς. Πολλά εἶναι τά κοινά σημεῖα μεταξύ τῆς πρώτης καί τῆς δεύτερης προσεγγίσεως. Ἐφέτος θά θέλαμε νά σταθοῦμε σέ ἓνα ἀπό αὐτά. Οἱ Τρεῖς Ἅγιοι καί Ἱεράρχες γνώριζαν καί χρησιμοποιοῦσαν τήν Ἑλληνική γλῶσσα.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες ἐμελέτησαν τήν Ἑλληνική γλῶσσα. Σ' αὐτήν εἶχαν γράφει τά ἔπη τοῦ Ὀμήρου, τά ποιήματα τῶν μεγάλων τραγικῶν, οἱ ἀφηγήσεις τῶν ἀρχαίων ἱστορικῶν καί οἱ στοχασμοί τῶν φιλοσόφων. Ἡ ἴδια εἶχε χρησιμοποιηθεῖ ὡς τό ὄχημα, ἐπάνω στό ὁποῖο ὁ ἐνανθρωπήσας Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, μίλησε καί δίδαξε τούς ἀνθρώπους. Αὐτή τήν γλῶσσα τήν σπούδασαν οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι στίς μεγάλες φιλοσοφικές Σχολές τῶν Ἀθηνῶν καί τῆς Ἀντιοχείας καί τήν χρησιμοποίησαν γιά νά διατυπώσουν κατ' ἀρχάς τήν θεολογική διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ. Ὁ πλοῦτος τῶν λέξεῶν τῆς, τό εὖρος τῶν ἐκφράσεων, τό βάθος τῶν νοημάτων, ἡ ποικιλία τῶν δομικῶν –

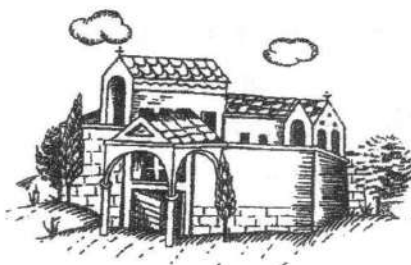
συντακτικῶν σχημάτων προσέφεραν τό ἀπαραίτητο ὑλικό γιά νά διατυπωθοῦν οἱ ὑψηλότερες ἔννοιες καί οἱ βαθύτερες ἐρμηνεῖες τοῦ λόγου τοῦ Σταυροῦ. Δικαιολογημένα ἔχει εἰπωθεῖ ὅτι «ἡ Ἑλληνική εἶναι γλῶσσα γιά νά μιλᾷς μέ τόν Θεό». Καί παράλληλα σ' αὐτήν τήν γλῶσσα οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι διατύπωσαν τά κείμενά τους τῆς θύραθεν, δηλαδή τῆς κοσμικῆς, γραμματείας: Τίς κλασσικές διατριβές του ὁ Μ. Βασίλειος, τά ποιήματά του ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καί τήν ρητορεία του ὁ ἱερός Χρυσόστομος.

Ἀγαπητά μου παιδιά.

Αὐτή τήν γλῶσσα μᾶς ἔχουν κληροδοτήσει οἱ πρόγονοί μας. Ὁ ἄπειρος πλοῦτος της ἔδωσε ἕκταση στήν ἀνθρώπινη σκέψη, ὑπόβαθρο στόν πολιτισμό. Ὁ περιορισμός τῆς γλώσσας συρρικνώνει τή σκέψη καί μαραζώνει τόν πολιτισμό. Ἡ γλῶσσα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ Ὁμήρου καί τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ καί τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ, τοῦ Δημοτικοῦ τραγουδιοῦ καί τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ, τοῦ Ἀνδρέα Κάλβου καί Ἡλίας Βενέζη, τοῦ Γιώργου Σεφέρη καί τοῦ Ὀδυσσεά Ἐλύτη, εἶναι ἡ γλῶσσα τῶν πατέρων μας. Αὐτόν τόν ἀνεκτίμητο θησαυρό σ' ὅλη τήν διαχρονικότητά του νά τόν μελετήσετε καί νά τόν γνωρίσετε, νά τόν ἀφομοιώσετε καί νά τόν χρησιμοποιήσετε. Γιατί αὐτήν τήν γλῶσσα «ὡς μέσα στήν Βακτριανή τήν πήγαμεν».

Μέ πατρικές εὐχές
Ὁ Μητροπολίτης

Ὁ Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν Μάρκος

Ἡ Ἐκκλησία καί οἱ Ἀρχαῖοι

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν κ. Μάρκου

Ἐνα Ἐπίγραμμα τοῦ Ἰωάννη Μαυρόποδα:

«εἶπερ τινός βούλοιο τῶν ἀλλοτρίων
τῆς σῆς ἀπειλῆς ἐξελέσθαι, Χριστέ μου,
Πλάτωνα καί Πλούταρχον ἐξέλοιο μοι,
ἄμφω γάρ εἰσι καί λόγον καί τόν τρόπον
τοῖς σοῖς νόμοις ἔγγιστα προσπεφυκότες,
εἰ δ' ἠγνόησαν ὡς Θεός εἰ τῶν ὄλων,
ἐνταῦθα τῆς σῆς χρηστότητος δεῖ μόνον
δι' ἣν ἅπαντας δωρεάν σῶζειν θέλεις».

Μετάφραση: «Ἄν θέλεις γιά κάποιους ἀπό τούς ἀλλοθρήσκους νά κάνεις μιὰ ἐξαίρεση ἀπό τήν ἀπειλή σου, Χριστέ μου, νά μοῦ ἐξαιρέσεις τόν Πλάτωνα καί τόν Πλούταρχο, γιατί καί οἱ δύο ἦταν καί στήν θεωρία καί στόν τρόπο ζωῆς στούς νόμους σου ἀπ' ὄλους πιό πιστοί καί ἂν ἀγνοοῦσαν ὅτι Ἐσύ εἶσαι ὁ Θεός τῶν πάντων, τότε χρειάζονται μόνο τήν καλωσύνη σου πού σέ κάνει νά χαρίζεις σέ ὄλους τή σωτηρία».

Ὁ Ἰωάννης Μαυρόπουλος (11^{ος} αἰ.) Μητροπολίτης Εὐχαϊτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κοντά στόν Ἄλυ ποταμό, εἶναι ἀπό τούς διαπρεπεστεροῦς ποιητές τοῦ Βυζαντίου καί ἀπό τούς κυριωτέροους ἐκπροσώπους τοῦ ἱεροῦ ἐπιγράμματος. Ἄριστος ἐκκλησιαστικός ρήτορας καί λαογράφος. Ἀνθρωπιστής πού συνέβαλε στήν ἀναδιοργάνωση τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου ὑπηρέτησε καί ὁ ἴδιος ὡς Καθηγητής τῆς Φιλοσοφίας. Ὑπῆρξε δάσκαλος σπουδαίων ἀνδρῶν τοῦ αἰῶνά του, ὅπως ὁ Σιφιλίνος καί ὁ Μιχαήλ Ψελλός, ὁ ὁποῖος τόν ἐπαινεῖ ὡς «λογιώτατον πάντων ἀνδρῶν, ἄριστον τῶν φιλοσοφεῖν ἐσπουδακότων... τό ἦθος σεμνόν ὁμοῦ καί Σωκρατικόν καί οὔτε κοινόν ἄγαν οὔτε μόνως εἰρωνικόν, ἀλλ' ἀμφοτέρωθεν κεκραμένον καί τήν ἀρμονίαν τῆς ψυχῆς δικαιώτατον». Συνετέλεσε στήν

κωδικοποίηση τῶν λειτουργικῶν Βιβλίων, διορθώνοντας τὰ Μηναῖα. Συνέθεσε πολυάριθμους Κανόνες, 70 στήν Θεοτόκο, 25 στόν Χριστό, 11 στόν Πρόδρομο, 8 στόν Ἰωσήφ τόν ὑμνογράφο, ἀκολουθία τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καί στιχηρά ἰδιόμελα. Τά ἐπιγράμματα του, θύραθεν καί ἱερά, γιά τά ὁποῖα κατέχει ιδιαίτερη θέση στήν ἱστορία τῆς βυζαντινῆς λογοτεχνίας, ἄπτονται πολλῶν ἐπικαίρων θεμάτων. Ὁ ἴδιος εἶχε συνείδηση τῆς ποιητικῆς του τέχνης καί παρεσκεύασε μόνος τήν ἔκδοση μέρους τῶν ποιήσεών του ἐν εἴδει Ἀνθολογίας. Εἶχε ἐνεργό ἀνάμειξη στά πολιτικά καί προσπάθησε νά ἐπηρεάσει τόν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνο Θ'. Ἐγγραψε, ἀκόμη, βίους ἀγίων, ἐπιστολές καί ἕνα ἔμμετρο ἐτυμολογικό λεξικό. Ασχολήθηκε καί μέ τίς φυσικές ἐπιστῆμες καί τά μαθηματικά. Ἡ Ἐκκλησία τόν τιμᾷ στίς 5 Ὀκτωβρίου, μολονότι δέν ὑπάρχει σέ Συναξαριστές. Ὑπάρχει μόνο στόν Παλατινὸ Κώδικα ὑπ' ἀρ. 138, φ. 2146 ὅπου εὐρίσκεται καί ἡ Ἀκολουθία του, πού συντάχθηκε ἀπό τόν ἀνεψιό του Θεόδωρο τόν Κοιτωνίτη καί βασιλικὸ νοτάριο.

Τὸ Ἐπίγραμμα γιά τόν Πλάτωνα καί τόν Πλούταρχο ἔχει ἐκδοθεῖ μέ ἀριθμὸ 43 στό P. De Lagarde, *Iohannis Euchaitorum Metropolitae, quae in codice Vaticano Graeco 676 Supersunt*. Gottingen 1882, σελ. 24. Ὁ Krumbacher τὸ χαρακτηρίζει «ἐπίγραμμα εἰς τόν Πλάτωνα καί Πλούταρχον ἐξαίρετον διὰ τὴν εὐγενῆ ἀνεξιθρησκείαν». Σ' αὐτὸ ὁ Μαυρόπουλος παρακαλεῖ τόν Χριστό νά παράσχει τὴν Χάρη Του στόν Πλάτωνα καί τόν Πλούταρχο, ἐπειδὴ αὐτοὶ ὡς ἐθνικοὶ, εἶχαν πλησιάσει περισσότερο τὴ χριστιανικὴ ἠθική. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 8 στίχους σέ βυζαντινὸ δωδεκασύλλαβο. Ὁ πρῶτος, τρίτος καί πέμπτος στίχος ἔχουν ἐφθημιμερῆ τομῆ – παύση (Π7), ἐνῶ οἱ λοιποὶ πενθημιμερῆ (Π5). Κανονικὴ εἶναι παροξύτονη ἀπόληξη τῶν στίχων καί μάλιστα μέ βραχεῖα τὴν τονιζομένη παραλήγουσα. Τὸ Ἐπίγραμμα διατρέχεται ἀπὸ μία ἐπιεικῆ θεωρία γιά τόν ἀρχαῖο κόσμον καί τὰ ἀρχαῖα κείμενα. Ὁ Μαυρόπουλος, πιστὸς στά διδάγματα τῆς Ἐκκλησίας, κάνει μιά νέα σύνθεση μέσα στό πνεῦμα τοῦ αἰῶνα πού σιγοῦν τὰ πάθη. Στούς νάρθηκες τῶν

Μονῶν, ὅπως ἐκείνης τῶν Φιλανθρωπινῶν στά Ἰωάννινα, ἀπεικονίζουν τούς ἀρχαίους σοφούς. Εἶναι «ἀλλότριου», δηλαδή μέτοχοι τῆς θύραθεν παιδείας. Κυριώτεροι ἠθικολόγοι οἱ σοφοὶ πού ἀναφέρονται στό Ἐπίγραμμα. Εἶναι «προσπεφυκότες», ἀπ' τῆ φύση τους πολύ κοντά στό νόμο τοῦ Χριστοῦ, «ἐγγιστα», ὄχι ἀκριβῆ, γιατί δέν ἔφθασαν στή χριστιανική ἀλήθεια καί ἀγάπη. Στά κείμενά τους ἡ Ἐκκλησία διέκρινε σπέρματα τοῦ λόγου τοῦ Χριστοῦ, «σπερματικός λόγος», γι' αὐτό καί τούς χαρακτηρίζει ὡς πρό Χριστοῦ Χριστιανούς. Τό Ἐπίγραμμα αὐτό δεικνύει τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ὁ Χριστιανικός κόσμος ἐξετίμησε τό ἦθος τῶν ἀρχαίων συγγραφέων.

Βιβλιογραφία

Κ. Krumbacher: Ἱστορία Βυζ. Λογοτεχνίας

Η. Hunger: Βυζ. Λογοτεχνία.

Αθ. Κομίνη: Τό Βυζ. Τερὸν Ἐπίγραμμα

* * *

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΦΥΛΛΟ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ
κ. ΜΑΡΚΟΥ

- Ἐκδότης: Η ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ.
- Απευθύνεσθε: «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» - Ἱερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν - Κων. Ἀμάντου 24, Τ.Κ. 82100 - ΧΙΟΣ.
- Ἡ «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» διανέμεται δωρεάν.
- Δεκτές αὐτοπροαίρετες δωρεές ἀναγνωστῶν, ὑπέρ τοῦ κατηχητικοῦ καί φιλανθρωπικοῦ ἔργου.

Από τίς διδαχές του Ἁγίου Ἀνθίμου τῆς Χίου ¹

*

Ὁ Ἅγιος Ἀνθιμος τῆς Χίου σχετικὰ μὲ τὴν σιωπὴ ἔλεγε «Σιωπή! Ἡ σιωπὴ εἶναι καλὴ, ἡ σιωπὴ εἶναι ἀκίνδυνος, ἡ σιωπὴ εἶναι ἀμετανόητος, ἔλεγε καὶ ἕνας γέρον: ὁσάκις ὠμίλησα, μετενόησα, σιωπήσας δὲ οὐδέποτε μετενόησα. Ἡ σιωπὴ εἶναι ἀσκανδάλιστος, ἐκεῖνος ποὺ κρατεῖ σιωπὴν, εἶναι πάντοτε εἰρηνικὸς καὶ εἶναι μακάριος. Δὲν ἐμακάρισεν ὁ Χριστὸς τοὺς πολυλόγους οὔτε τοὺς θυμώδεις οὔτε τοὺς ταραχοποιούς, ἐμακάρισε τοὺς εἰρηνοποιούς, τοὺς πραεῖς, τοὺς ὑπομονετικούς, αὐτοὺς ἐμακάρισε. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει ἀρετὴν, μέσα στοὺς πολλοὺς θὰ φανῆ ἡ ὑπομονὴ του, ἡ καρτερία του, ἡ πραότης του, ἡ μακροθυμία του, ἡ ἐγκράτειά του, ἐὰν ἔχεις τοὺς καρπούς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μέσα στοὺς πολλοὺς θὰ φανῆς».

Σχετικὰ μὲ τὴν συναίσθησι τῶν ἀδυναμιῶν μας τόνιζε «Καλότυχος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ γνωρίζει τὴν κατάστασίν του καὶ ταπεινώνεται, καὶ πάλιν κακότυχος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ δὲν γνωρίζει τὴν κατάστασίν του, ἀλλὰ ὑπερηφανεύεται, καλότυχος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐγνώρισε τὴν ἀσθένειά του, διότι ἡ ἀνθρώπινη φύσις ὑπόκειται εἰς τὰ πάθη, εἰς πολλὰ κακὰ πάθη καὶ καλότυχος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ τὸ ἐκατάλαβε. Ὑπάρχουν τριῶν εἰδῶν ἄνθρωποι: σαρκικοί, ψυχικοί καὶ πνευματικοί. Ὁ σαρκικὸς ἄνθρωπος θέλει ὅλα τὰ τῆς σαρκός, ζητεῖ τὴν ἀνάπαυσιν, ἀγαπᾷ τοὺς ἐπαίνους, δὲν θέλει νὰ τὸν ὑβρίσουν, δὲν δέχεται νὰ τοῦ κόψουν τὸ θέλημά του, ὑπερασπίζει τὸν ἑαυτὸν του. Ὁ ψυχικὸς πάλι δὲν θέλει νὰ ἀδικήσῃ, ἀλλὰ οὔτε νὰ τὸν ἀδικήσουν. Ὁ δὲ πνευματικὸς ἄνθρωπος σκέπτεται ὅλα τὰ τοῦ πνεύματος, ἀν ἀδικηθῆ χαίρει, ἀν ὑβρισθῆ εὐχαριστεῖται».

Γιὰ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς ἔλεγε «Θέλω νὰ πεινᾶτε καὶ νὰ διψᾶτε τὴν σωτηρία σας. Θέλω νὰ διψᾶτε τὴν δικαιοσύνην, νὰ εὐχαριστήσθε μὲ τὰς θλίψεις, νὰ χαίρεσθε μὲ τὰς τιμωρίας καὶ τὰ βάσανα. Πότε ἡμεῖς, ἀδελφές, ἐβασανίσθηκαμε; Ποῦ εἶναι τὰ μυτερὰ

¹ Διδαχές Πνευματικῆς Ἁγίου Ἀνθίμου τῆς Χίου Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας Βοηθείας Χίου.

καρφιά, πού μᾶς ἐκάρφωσαν; Ποῦ εἶναι ἡ λόγχη; Ποῦ εἶναι ὁ ἀκάνθινος στέφανος; Πότε μᾶς ἐμασίγωσαν ἢ μᾶς ἔπτυσαν ἢ μᾶς ἔκαναν τίποτε ἄλλο, ἀπὸ ὅσα ἔκαναν στὸν Χριστό; Διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ἡμεῖς δὲν ἐπάθαμεν ἀκόμη τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτά, πρέπει μὲ ὅλη τὴν δύναμίν μας νὰ προσπαθήσωμεν νὰ μιμηθοῦμεν τὸν Διδάσκαλόν μας, διότι ἐὰν δὲν τοῦ μοιάσωμεν, δὲν θὰ καθίσωμεν καὶ ἡμεῖς ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἐκάθισεν Ἐκεῖνος».

Γιὰ τὴν ἐλεημοσύνη στὴν ψυχὴ ἔλεγε «Ὅταν ἐλεήσης τὸν πτωχόν, ὅταν βοηθήσης τὸν πλησίον σου, τὸ δίδεις στὸν Θεό. Ἀλλὰ γιὰ πῆτε μου, ποῖος εἶναι εἰς ἡμᾶς ὁ πιὸ πλησίον μας, πού ἔχει τὴν ἀνάγκη καὶ ζητεῖ νὰ τὸν ἐλεήσωμεν; Ἡ ψυχὴ μας. Ἡ ψυχὴ μας εἶναι ὁ πλησίον μας, τὴν ψυχὴν μας νὰ βοηθήσωμεν καὶ νὰ ἐλεήσωμεν. Θὰ ἐλεήσωμεν αὐτὴν τὴν πτωχὴν ψυχὴν μὲ ἀρετάς. Ἄν θέλῃς νὰ ἐλεήσης τὴν ψυχὴν σου, θὰ κάμῃς ἀρετάς, θὰ εἶσαι ὑπάκουος, ταπεινός, ὑπομονετικός, φιλαλήθης, φιλάδελφος, σιωπηλός, θὰ κόπτης τὸ θέλημά σου... Μὲ αὐτὰ θὰ ἐλεῇς τὴν ψυχὴν σου καὶ θὰ δανείζῃς τὸν Θεόν».

Σχετικὰ μὲ τὴν καλλιέργεια τῶν ἀρετῶν τόνιζε «Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐργάζεται τὴν ἀρετὴν, ὅταν ἔχη τὸν ἔνθεον ἔρωτα, ὅταν ἔχη τὸ θεϊκὸν πῦρ μέσα εἰς τὴν καρδίαν του, ὅταν ἔχη τὸν ζῆλον διὰ νὰ ἀρέσῃ εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν πλησίον του, τότε ὑπομένει τὰ πάντα. Ἐκεῖνος πού ἔχει ἀγάπην εἰς τὴν καρδίαν του, τὸ στόμα του ποτὲ δὲν ψεύδεται οὔτε ἐργάζεται πονηρά. Ἐκεῖνος πού ἔχει ἀγάπην μέσα εἰς τὴν καρδίαν του δὲν ρίχνει τὸ βλέμμα του ποτέ, γιὰ νὰ ἰδῇ πράγματα, πού δὲν ὠφελοῦν τὴν ψυχὴν του, τὸ ἀφτί του δὲν τὸ στένει, γιὰ νὰ ἀκούσῃ πράγματα, πού δὲν εἶναι ὠφέλιμα».

Γιὰ τὸν θυμὸ πού τυραννεῖ τοὺς ἀνθρώπους τόνιζε «Ποτὲ νὰ μὴ δίνετε τόπον εἰς τὸν θυμόν. Ποτὲ νὰ μὴ λείπη τὸ μειδίαμα ἀπὸ τὸ στόμα σας, τὸ πασίχαρο νὰ μὴ σᾶς φεύγῃ ποτέ. Καρδίας εὐφραινομένης πρόσωπον θάλλει. Ὅλο εὐχαριστημένη νὰ εἶναι ἡ καρδία σας, διότι ὅταν φύγῃ ἡ εὐχαρίστησις εὐθύς θὰ ἔλθῃ ὁ θυμός, τέλεια ἀπονέκρωσις τῆς χάριτος εἶναι ὁ θυμός».

Η πνευματική σημερινή κρίση

*

του Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτου

κ. Καλλιστράτου Λυράκη

Τεροκήρυκος Τερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Δ'

Διάφορες συμπεριφορές

Τό ἄγχος

Τό ἄγχος ἀποτελεῖ τό δυναμικό κέντρο τῶν ἀναστατώσεων. Ὁ κοινός ἄνθρωπος τοῦ πολιτισμοῦ μας σπάνια ἔχει συνείδηση τοῦ ρόλου πού παίξει τό ἄγχος στή ζωή μας. Συνήθως παραμένουν ζωηρά στή θύμησή μας τά παιδικά ἄγχη ἢ μερικά ἀγχώδη ὄνειρα καί τό ἄγχος, τό ὁποῖο εἶχαμε ὅταν ἀντιμετωπίζαμε μιά ἀσυνήθιστη κατάσταση, ὅπως ὅταν ἐπρόκειτο νά μιλήσομε μέ ἕνα σημαντικό πρόσωπο ἢ νά δώσομε ἐξετάσεις.

Μερικοί ἀντιθέτως γνωρίζουν πολύ καλά ὅτι καταδιώκονται ἀπό τό ἄγχος. Καί κάνουν τά πάντα γιά νά τό ἀντιμετωπίσουν. Ἀλλά αὐτό εἶναι βαθεῖα ριζωμένο. Κάθε θεραπευτικό μέτρο σ'αὐτή τήν περίπτωση μπορεῖ, πέρα ἀπό τήν ἡρεμιστική του ιδιότητα, νά δημιουργήσῃ νέο ἄγχος. Ἕνας ἄνθρωπος μπορεῖ νά ἀρχίσει νά πίνει, γιά νά κατευνάσει τό ἄγχος του, καί μέσα του νά καταληφθεῖ ἀπό φόβο ὅτι τό ποτό θά τόν βλάψῃ. Κάθε δρόμος, πού φαίνεται ὅτι τόν ἐξάγει ἀπό τήν ἀγχώδη κατάσταση, τόν ὀδηγεῖ σέ νέους κινδύνους.

Τό «ιδανικό» τῆς δύναμης

Ἕνας ἄλλος ἀριθμός, μέγας ἢ μικρός, συγχρόνων ἀνθρώπων προσκολλᾶται στό ἰσχυρό καί ἐντελῶς ἀνορολογικό «ιδανικό» τῆς δύναμης, πού τούς παρακινεῖ νά πιστεύουν ὅτι πρέπει νά εἶναι σέ θέση νά ἐλέγχουν ἄμεσα κάθε δύσκολη κατάσταση. Αὐτό τό «ιδανικό» ἔχει τίς ρίζες του στήν ὑπερηφάνεια τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τήν ἀδυναμία, ὄχι μόνο κίνδυνο, ἀλλά καί ντροπή. Ταξινομοῦν τούς ἀνθρώπους σέ «δυνατούς» καί «ἀδυνάτους», θαυμάζουν τούς πρῶτους καί περιφρονοῦν τούς δεύτερους. Αἰσθάνονται ταπεινωμένοι, ὅταν ἀναγνωρίζουν μέσα τους τήν ὑπαρξη ἄγχους καί ἀναστολῶν καί γι' αὐτό περιφρονοῦν τόν ἑαυτό τους, ὅταν ἔχει ταραχή καί

προσπαθούν να αποκρύψουν αυτό το γεγονός. Περιφρονούν επίσης τον εαυτό τους, όσες φορές δεν μπορούν «να τ'α βγάλουν πέρα» μόνοι τους.

Επιθυμούν να εξουσιάζουν τόσο τους άλλους, όσο και τον εαυτό τους. Δεν θέλουν να γίνεται τίποτε, πού δεν τό έχουν κινήσει ή επιδοκιμάσει αυτοί. Κάποτε ή άρχομανία τους έμφανίζεται σέ ήπια μορφή, άλλοτε και ώς καταπιεσμένη. Υπάρχει ή άποψη ότι, όταν ένας άνθρωπος καταπιέζει μέ άπόλυτο τρόπο τήν άρχομανία του, μπορεί να πληγει από κατάθλιψη, από πονοκέφαλο ή στομαχικές διαταραχές. Έπειδή δεν γνωρίζει τήν αίτια τών διαταραχών του, τίς άποδίδει στον καιρό, σέ σφάλματα τής δίαιτας και παρόμοια έπουσιώδη πράγματα. Πολλά από αυτά πού φαίνονται περίεργα, όφείλονται στην κοινή επιθυμία του ανθρώπου να είναι κύριος τών καταστάσεων.

Οί άνθρωποι αυτού του τύπου έχουν επίσης τήν τάση να τους δίδεται πάντα δίκαιο, άκόμη και όταν πρόκειται για άσήμαντες λεπτομέρειες. Πρέπει να τ'α ξέρουν όλα καλύτερα από τους άλλους. Μιά τάση πού πολλές φορές γίνεται εύκολότατα αντιληπτή. Άνθρωποι, πού σέ άλλα πράγματα είναι άξιοπρόσεκτοι και άξιόπιστοι, είναι σέ θέση, μόλις τους τεθεί μία έρώτηση στην όποία δεν μπορούν να άπαντήσουν, να προφασίζονται κάτι, άκόμη και αν ή άγνοια σ'αυτή τήν περίπτωση δεν θά μείωνε τήν αξία τους. Πολλές φορές έχουν τήν τάση να γνωρίζουν από πριν, ό,τι πρόκειται να συμβεί και να προεξοφλούν ή να προφητεύουν κάθε ένδεχόμενο. Αυτή ή στάση μπορεί να συμβαδίζει μέ απέχθεια άπέναντι σέ κάθε κατάσταση, πού περικλείει άστάθμητους παράγοντες.

Μιά άλλη στάση τών ανθρώπων αυτών είναι να μή υποχωρούν ποτέ, να μή συμφωνούν μέ μία γνώμη ή να μή δέχονται μία συμβουλή, άκόμη και όταν είναι σωστή, για να μή θεωρηθούν αδύνατοι. Οί άνθρωποι, για τους όποιους αυτή ή στάση είναι σημαντική, τείνουν να τήν υπερβάλουν τόσο πολύ, ώστε από μόνο τον φόβο τής υποχώρησης να παίρνουν αναγκαστικά αντίθετη θέση. Η συχνότερη έκφραση αυτής τής στάσης είναι ή κρυφή έπιμονή τους στην έπιθυμία τους να προσαρμοσθεί όλος ό κόσμος μέ τό άτομό τους, αντί να προσαρμοσθούν αυτοί στον κόσμο. Αντί να αναγνωρίσουν ότι κάποιες φορές μία άλλαγή τής στάσεώς τους είναι για τό καλό τους, οί άνθρωποι αυτοί «ανατριχιάζουν» στην ιδέα τής άλλαγής, γιατί αυτή θά σήμαινε τελικά υποχώρηση.

Στους ανθρώπους πού κυριαρχεί έντονο τό πάθος γιά άναγνώριση, ή άντιπάθεια παίρνει συχνά τή μορφή μιās έπιθυμίας γιά ταπείνωση τών άλλων. Αύτή ή έπιθυμία είναι ιδιαίτερα ισχυρή σέ εκείνους τούς ανθρώπους, πού ή άυτοσυνειδησία τους πληγώθηκε από ταπεινώσεις και γι' αυτό έχουν γίνει έκδικητικοί. Παρουσιάζονται κατ' αυτό τόν τρόπο άρχομανείς, έπιθετικοί, ύπεραπαιτητικοί.

Ο φόβος τής έκμετάλλευσης

Μιά έκδήλωση του σύγχρονου ανθρώπου είναι ο φόβος μήπως τόν έξαπατήσουν και τόν έκμεταλλευθούν. Ένας άνθρωπος μπορεί νά ζήσει μέ τόν διαρκή φόβο ότι κάποιος άλλος είναι δυνατό νά τόν άδικήσει ή νά του κλέψει χρήματα ή ιδέες. Γι' αυτό ύποψιάζεται τόν καθένα! Έξοργίζεται σέ μεγάλο βαθμό, όταν τόν έξαπατήσουν πραγματικά. Άλλοτε πάλι μεταβιβάζει στους άλλους τίς δικές του έκμεταλλευτικές τάσεις. Κάποτε χρησιμοποιεί τίς κατηγορίες ως μέσο έκφοβισμού γιά νά έπιβάλει στους άλλους αισθήματα ένοχής και μέ αυτό τόν τρόπο νά τούς κάνει νά άφεθούν στην έκμετάλλευση.

Είναι φανερό ότι ή τάση τών ανθρώπων νά βλάπτουν και νά έκμεταλλεύονται τούς άλλους δέν προέρχεται μόνο από τίς κακές προσωπικές σχέσεις, αλλά και από άλλες αίτίες - όπως ή άντιζηλία, ή έπιβουλή έναντίον τών γύρω τους - και έχει δυσμενείς συνέπειες στην κοινωνική ζωή. Ένας άνθρωπος μπορεί νά συμπεριφέρεται άπέναντι τών άλλων, από τούς όποιους δέν περιμένει τίποτε, έλεύθερα και φυσικά γίνεται όμως άμέσως διστακτικός, μόλις έμφανισθεί ή δυνατότητα νά έχει άπ' αυτούς κάποιο όφελος.

Φιλόδοξη πολυπραγμοσύνη

Τέλος ύπάρχουν πολλοί σημερινοί άνθρωποι, πού είναι προικισμένοι και φιλοδοξούν νά άναδειχθούν οί καλύτεροι μεταξύ τών άλλων. Και έχουν πραγματικά μεγάλες δυνατότητες νά έπιτύχουν κάτι καλό σ' ένα τομέα. Αλλά ή φιλοδοξία τούς δέν έχει ένα όρισμένο σκοπό, αλλά έξαπλοῦται σέ κάθε τομέα μέ τόν όποιο έρχονται σέ έπαφή. Έπειδή ή ύπερβολική φιλοδοξία τους ώθει νά έχουν μεγάλες προσδοκίες, δέν είναι εύχαριστημένοι οί άνθρωποι αυτοί μέ τίς έπιδόσεις τους και γι' αυτό άποθαρρύνονται και άπογοητεύονται εύκολα και είναι πρόθυμοι νά έγκαταλείψουν τίς προσπάθειές τους και νά αρχίσουν κάτι άλλο. Αλλά άφου ένδιαφέρονται ταυτόχρονα γιά τόσα πολλά πράγματα και είναι φιλόδοξοι σ' όλα, κατακερματίζουν τίς ένέργειές τους και άποβαίνουν άνίκανοι νά ακολουθήσουν μέ έπιμονή

Ένα σκοπό και τελικά δέν κατορθώνουν τίποτε και αφήνουν τό τάλαντό τους νά χάνεται άσκοπα.

Οί άνθρωποι αυτοί συχνά στρέφονται έναντίον του καθενός, ύποτιμούν τους άλλους ή έπεμβαίνουν σέ ξένα δικαιώματα, ή παρουσιάζουν όποιαδήποτε άλλη μορφή έχθρικής συμπεριφορᾶς, π.χ. έξαπατούν ή βρίσκουν πάντα κάτι νά επικρίνουν στους άλλους.

Άλλοτε νομίζουν ότι είναι έξαπατημένοι, ύποδουλωμένοι, συκοφαντημένοι και ταπεινωμένοι. Οί άνθρωποι αυτοί δέν γνωρίζουν πάντα ότι οί ίδιοι είναι ύπέυθυνοι για τή στάση τους, αλλά πιστεύουν μέ θλίψη ότι όλος ό κόσμος είναι έναντίον τους.

Και όλα αυτά, ενώ δέν έχουν συνείδηση τής συμπεριφορᾶς τους. Είναι μάλλον πεπεισμένοι ότι είναι ειλικρινείς και λέγουν άπλως τή γνώμη τους ή ότι οί άπαιτήσεις τους δέν είναι ύπερβολικές.

Συμπέρασμα

Όμως σέ τελευταία ανάλυση τίποτε δέν είναι τυχαίο, αλλά τά πάντα έχουν βαθιές συναρτήσεις πνευματικού χαρακτήρα, τίς όποιες συνήθως άρνούμαστε νά δούμε.

Κάτω από αυτές τίς συνθήκες ή ολοκληρωτική απώλεια νοήματος ζωής καταντᾶ ύπόθεση όρισμένων τυχαίων άρνητικῶν συγκυριῶν, όποτε και ή αναζήτηση άτομικῆς «λύσης» μέ φυγή και καταφυγή σέ καταστροφικές διεξόδους, όπως τά ναρκωτικά, γίνεται ένα πολύ πιθανόν ένδεχόμενο. Ένδεχόμενο, από τό όποιο μόνο μία βαθιά αναθεώρηση τής τοποθέτησης του άτομου και του συνόλου απέναντι στή ζωή μπορεί όριστικά νά προφυλάξει.

Και ή βαθιά αναθεώρηση τής ζωής - μέ τό φῶς τής άγιογραφικῆς θεώρησης - οδηγεί στήν αλήθεια τήν όποία έκφράζει τό ακόλουθο τροπάριο τής Έξοδίου ακολουθίας: «Εικών εϊμί τής άρρήτου δόξης Σου, ει και στίγματα φέρω πταισμάτων». Ο μεταπτωτικός άνθρωπος, όμολογεϊ ό έμπνευσμένος ύμνωδός, μέ τά ποικιλόμορφα και δυσώδη πάθη του - μερικές αντίδράσεις και συνέπειες αυτών αναφέραμε στό κεφάλαιο αυτό - διατηρεϊ πάντα τό «κατ' εικόνα», έστω και άμαυρωμένο έξαιτίας τής άμαρτίας.

Αυτό τό αναφαίρετο «κατ' εικόνα» προδιαγράφει και τή δυνατότητα τής ψυχικῆς απελευθέρωσης του ανθρώπου από τόν άσφυκτικό κλοιό τῶν παθῶν και τής άμαρτίας, πού του κληροδότησε ή πτώση τῶν πρωτοπλάστων.

* * *

**ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΧΩΡΩΝ
ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ
ΚΑΙ Η ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ**

Υπό του Πρωτοπρεσβυτέρου Σπυρίδων Λόντος
Υποψηφίου Δρ. Θεολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Εισήγηση στην Ημερίδα:

« Η Ακολουθία τῶν Ἐγκαινίων Ναοῦ, Ἱστορικολειτουργική προσέγγιση».

Ἱ.Μονή Ὁσίου Λουκᾶ Βοιωτίας, Τρίτη 15 Μαΐου 2012)

Β'

Μετά τὴν ἄλωση τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τὸ Ναβουχοδονόσορα τὸ 586 π.Χ., ὁ Ναὸς ἔμεινε ἐρειπωμένος μέχρι καὶ τὸ 538, ὅταν ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Κύρος μετὰ τὴν ἱστορούμενη ἐκπόρθησι τῆς Βαβυλώνας¹ ἐξέδωσε διάταγμα, πὺ ἐπέτρεπε τὴν ἀνοικοδόμησι τοῦ Ναοῦ,² ἐνῶ εἶχε φροντίσει νὰ στείλει μὲ τὸ Μιθριδάτη τὸν ἐξοπλισμὸ τοῦ Ναοῦ μὲ τὰ ἱερὰ σκεύη «ἃ μετήγαγεν Ναβουχοδονόσορ ἐξ Ἱερουσαλήμ καὶ ἀπηρεῖσατο αὐτὰ ἐν τῷ ἑαυτοῦ εἰδωλίῳ».³ Οἱ ἐργασίαι ἄρχισαν τὸ 537 π.Χ. καὶ ὀλοκληρώθηκαν ἔπειτα ἀπὸ 22 ἔτη, κατὰ «τὸ ἕκτον ἔτος (516 π.Χ.) τῆς βασιλείας Δαρείου τοῦ Βασιλέως».⁴ Ὁ Δεύτερος Ναός, πὺ εἶναι γνωστὸς καὶ ὡς Ναὸς τοῦ Ζοροβάβελ, ἀποτέλεσε σύμφωνα μὲ τὶς νεώτερες ἐπιστημονικὲς ἐρευνες τὸ χῶρο, ὅπου ἀναπτύχθηκε ὁ Ἰουδαϊσμὸς κατὰ τὸν 4^ο αἰ. π.Χ. καὶ καθιερώθηκε μὲ τὴν ἴδια διαδικασίᾳ πὺ ἀκολουθήθηκε κατὰ τὸν ἐγκαινισμὸ τοῦ ἱεροῦ τοῦ κυρίου: «καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ οἱ κατάλοιποι υἱῶν ἀποικεσίας ἐγκαίνια τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ ἐν εὐφροσύνῃ».⁵

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἡ ἱερὰ ἱστορία ἐπιφυλάσσει τὴ σημαντικότερη ἴσως μαρτυρία γιὰ τὴ σημασία τῶν ἐγκαινίων στὴ συνείδησι τοῦ λαοῦ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, μία συνείδησι, πὺ ὅπως θὰ δείξουμε στὴ συνέχεια προσέλαβε καὶ ὁ νέος Ἰσραὴλ, δηλαδὴ ἡ Ἐκκλησία. Ὅταν ὁ Σελευκίδης Ἀντίοχος ὁ Δ' ὁ Ἐπιφανὴς ἢ καὶ Ἐπιμανὴς τοποθέτησε τὴν 25^η τοῦ μηνὸς Κισλέβ τοῦ ἔτους 167

1. Δαν. 6:29. Βήλ 1:1.

2. Α' Ἐσδρ. 2:2. Β' Παρ. 36:23.

3. Α' Ἐσδρ. 2:7.

4. Β' Ἐσδρ. 6:15.

5. Β' Ἐσδρ. 6:16.

π.Χ. εἶδωλο τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς στὸ Ναὸ στῆ θυσιαστηρίου,⁶ καὶ θυσίασε πρὸς τιμὴν του, μίανε καὶ βεβήλωσε τὸ ἱερό τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.

Σὲ αὐτὸ τὸ γεγονός ὀφείλεται τὸ μένος, μὲ τὸ ὁποῖο καταφέρεται ὁ συγγραφέας τῶν Μακκαβαϊκῶν βιβλίων ἔναντι τῶν Ἑλλήνων, στὸ ὁποῖο συχνὰ καὶ ἄστοχα ἀναφέρονται οἱ ἀμαθεῖς καταφρονητὲς τοῦ ἱεροῦ κειμένου. Ἔτσι ὅταν κατὰ τῆ Μακκαβαϊκῆ ἐπανάσταση ἀνακτῆθηκε ἡ Ἱερουσαλήμ, τελέστηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸν Ἰούδα τὸν Μακκαβαῖο ἡ ἑορτὴ τῶν Ἐγκαινίων τὸ ἔτος 164 π.Χ. Ἀφοῦ καταστράφηκε τὸ μίανθὲν θυσιαστήριον καὶ ἐξαγνίστηκε μὲ τελετὴ ἡ ἱερά περιοχὴ, ἐπανῆλθε στὸ ὄρος τοῦ Ναοῦ ἡ λατρεία τοῦ Γιαχβέ. Χαρακτηριστικὰ τὸ κείμενο ἀναφέρει: «εἶπεν Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ... ἀναβῶμεν καθαρῖσαι τὰ ἅγια καὶ ἐγκαινιάσαι... καὶ ἐκαθάρισαν τὰ ἅγια καὶ ἦραν τοὺς λίθους τοῦ μiasμοῦ εἰς τόπον ἀκάθαρτον... καὶ καθεῖλον τὸ θυσιαστήριον... καὶ ὠκοδόμησαν θυσιαστήριον καινόν... καὶ τὰ ἅγια τὰ ἐντὸς τοῦ οἴκου καὶ τὰς αὐλὰς ἡγίασαν... καὶ κατὰ καιρὸν καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν, ἐν ἧ ἐβεβήλωσαν αὐτὸ τὰ ἔθνη, ἐν ἐκείνῃ ἀνεκαινίσθη ἐν ὠδαῖς καὶ κιθάραις καὶ κινύραις καὶ ἐν κυβάλοις⁷». Σύμφωνα δὲ μὲ τῆ μακκαβαϊκῆ ἱστορία ἀποφασίστηκε νὰ ἑορτάζεται κάθε ἔτος γιὰ ὀχτῶ ἡμέρες: «ἵνα ἄγωνται αἱ ἡμέραι ἐγκαινισμοῦ τοῦ θυσιαστηρίου ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτὸν ἡμέρας ὀκτώ, ἀπὸ τῆς πέμπτης καὶ εἰκάδος τοῦ μηνὸς Χασελεύ».⁸

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἀντίστοιχο τυπικὸ πρέπει νὰ τηρήθηκε καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις βεβηλώσεως τοῦ Ναοῦ ἀπὸ τοὺς ἀποστάτες βασιλεῖς τοῦ διηρημένου Βασιλείου, καθὼς κάτι τέτοιο γιὰ παράδειγμα ὑπαινίσσεται τόσο ἡ θρησκευτικὴ μεταρρύθμιση τοῦ βασιλιᾶ Ἰωσία, ὅσο καὶ ἡ παράδοση περὶ τοῦ διατηρηθέντος φωτὸς ἀπὸ τὸ Νεεμία⁹ καὶ τὰ ἐγκαινία τοῦ Ναοῦ.¹⁰ Σύμφωνα μὲ τὸ τυπικὸ τῆς ἑορτῆς, καθημερινὰ τοποθετοῦσαν ἕνα

6. Α' Μακκ. 1:54

7. Α' Μακκ. 4:36-46.

8. Α' Μακκ. 4:59

9. Β' Μακκ. 1:18-22.

10. Ἦλ. Οἰκονόμου, Ἀρχαιολογία καὶ Θεσμολογία τῆς Βιβλικῆς Παλαιστίνης, σ. 393-394.

λύχνο στήν παραστάδα τῆς πόρτας τοῦ σπιτιοῦ, μέ ἀποτέλεσμα τήν 8^η ἡμέρα νά φέγγουν σέ αὐτή τήν ἀνάμνηση 8 λύχνοι.

Μετέπειτα ὁ Πομπήσιος σεβάστηκε τὸ Ναό, ὡστόσο ὁ Ἰδουμαῖος Ἡρώδης τὸν κατέστρεψε μέ σκοπὸ νά κτίσει νέο Ναό, ὁ ὁποῖος κατὰ τὰ φαινόμενα ὀλοκληρώθηκε πολὺ μετὰ τὸν θάνατό του καὶ ἀποτέλεσε τὸν Ναό, στὶς αὐλές τοῦ ὁποῖου συνέβησαν τὰ γεγονότα, πού μαρτυρεῖ ἡ Καινὴ Διαθήκη.¹¹ Ὁ ἐπετειακὸς ἑορτασμὸς τῆς ἐξαγνίσεως καὶ ἐγκαινιάσεως τοῦ Ναοῦ ἀπὸ τοὺς Μακκαβαίους μαρτυρεῖται καὶ στήν Καινὴ Διαθήκη καθὼς ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἀναφέρει: «ἐγένετο τὰ ἐγκαίνια... καὶ χειμῶν ἦν καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Σολομῶντος¹²». Σύμφωνα μέ τήν ἴδια εὐαγγελικὴ μαρτυρία ἀπειλήθηκε διὰ λιθοβολισμοῦ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, ἐπειδὴ τάχα «ἄνθρωπος ὢν» ποιεῖ «σεαυτὸν θεόν».¹³

Ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐπιβεβαιώνεται καὶ γραφικῶς ὅτι εἶχε καθιερωθεῖ εἰδικὴ τελετὴ γιὰ τὸν ἐγκαινιασμὸ τῶν ἱερῶν χώρων λατρείας. Ἡ λειτουργικὴ αὐτὴ πρακτικὴ θὰ πρέπει ὡς φαίνεται νά ἀναχθεῖ στὸν καθαγιασμὸ ἑνὸς χώρου στήν βιβλικὴ παράδοση, ὅπως γιὰ παράδειγμα ἀπὸ τὸν Ἰακώβ. Σύγχρονες προσεγγίσεις τοῦ ζητήματος φαίνεται νά ἀγνοοῦν τὸ γεγονὸς, ὅτι ὅλοι οἱ ἱεροὶ χώροι τοῦ ἀρχαίου Ἰσραὴλ καθιερῶνται μέ θεοφάνεια. Ἔτσι τὰ ἱερά στῆ Σιλῶ, στῆ Συχέμ, στῆ Βεερσεβά καὶ ἀλλοῦ σχετίζονται μέ τὸ κατεξοχὴν σημεῖο θεοφάνειας, πού εἶναι ἡ βελανιδιά. Τὸ μεγάλο καὶ ἐπιβλητικὸ κωνοφόρο δένδρο συνδέεται ἄρρηκτα μέ τὴν λατρεία στὸν Γιαχβὲ καὶ ἀποτελεῖ τὸ πρῶτο σημεῖο μαρτυρίας τῆς συνάντησης τοῦ ἀνθρώπου μέ τὸ Θεό. Ὅχι τυχαῖα λοιπὸν ἀναφέρεται πλείστες ὅσες φορές ὁ ἱερὸς συγγραφέας στὰ ἱερά τῆς ὀρεινῆς Παλαιστίνης: παρὰ τῆ δρυῦ Μωρέ, τῆ δρυῦ Μαμβρη καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ἔτσι καὶ τὸ ἱερὸ τοῦ ὄρους τοῦ Ναοῦ στήν ὑστερῆ βιβλικὴ καὶ μεταβιβλικὴ ἰουδαϊκὴ παράδοση συνδέθηκε μέ τὸ ὄρος τῆς θυσίας τοῦ Ἀβραάμ. Ὡστόσο στή σύγχρονῃ βιβλικὴ ἔρευνα, πού κυριαρχεῖται ἀπὸ τὸν ἐξορθολογισμὸ, ἐπισημαίνεται ἡ post rem

11. Ἡλ. Οἰκονόμου, *Αρχαιολογία καὶ Θεσμολογία τῆς Βιβλικῆς Παλαιστίνης*, σ. 184.

12. Ἰω. 10:22-23.

13. Ἰω. 10:33.

ένδυση τῶν ἱερῶν στὰ ὑψηλά, ἀλλὰ καὶ σὲ αὐτὸ τὸ ὄρος τοῦ Ναοῦ, μὲ βιβλικὲς θεοφάνειες.

Στὴν ἱστορία τοῦ ἐβραϊκοῦ ἔθνους εἶχε ὄντως ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθιερωθεῖ εἰδικὸ τυπικὸ ἐγκαινίων. Κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Ἰακώβ στὴ Βαιθήλ, ὁ ἱερεὺς ἐξέχεε ἔλαιο στὴν ἱερὰ περιοχὴ.¹⁴ Ἡ ἀπαρχὴ αὐτὴ γιὰ τὸν «ἐγκαινισμό τοῦ θυσιαστηρίου», ὁ ὁποῖος μαρτυρεῖται καὶ ὡς ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ Μωϋσῆ καὶ προέβλεπε τὴν καθημερινὴ «προσαγωγή τῶν Δώρων» στὸ θυσιαστήριο ἀπὸ ἓνα διαφορετικὸ «ἄρχοντα».¹⁵ Ἡ διαδικασία, ἐπομένως, τῶν ἐγκαινίων συνίστατο ἀπλῶς σὲ μία ἐπίσημη θυσία (προσφορά), μὲ τὴν ὁποία ἀρχίζε ἢ χρησιμοποίησε τοῦ συγκεκριμένου θυσιαστηρίου ὡς τόπου ἐπιτελέσεως τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ.

Ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία παρέλαβε ἀπὸ τὴν ἰουδαϊκὴ λατρεία τὴ λειτουργικὴ πρακτικὴ τῶν ἐγκαινίων τοῦ τόπου λατρείας, δηλαδὴ τοῦ Ναοῦ. Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι, ἡ λειτουργικὴ πρακτικὴ τῶν ἐγκαινίων ναοῦ στὴ χριστιανικὴ Λατρεία ἀφορᾶ, κυρίως, στὸ θυσιαστήριο (ἅγια Τράπεζα), ὅπως συνέβαινε στὴν ἰουδαϊκὴ παράδοση ἤδη ἀπὸ τὸν «ἐγκαινισμό» τοῦ θυσιαστηρίου ἀπὸ τὸν Ἰακώβ. Ἡ περίοδος τῶν διωγμῶν δὲν ἐπέτρεψε στὴν Ἐκκλησία τὴν ἀνοικοδόμησι ναῶν, ἕως καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ 4^{ου} αἰ. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ συνεπάγεται τὴν ἀνυπαρξία μαρτυριῶν περὶ ἐγκαινίων ναῶν κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνες.¹⁶ Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ περίοδο οἱ χριστιανοὶ πάνω στοὺς τάφους τῶν μαρτύρων, τὰ λεγόμενα Μαρτύρια, δηλαδὴ κοιμητηριακοὺς ναοὺς, τελοῦσαν τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, στοιχεῖο ὅπου ἀπηχεῖ μεταξὺ ἄλλων ἢ ἀπόθεσι τῶν τιμίων λειψάνων κάτω ἀπὸ τὴν ἅγια Τράπεζα. Ὡς πρὸς αὐτὸ δὲ χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ τοῦ Ἰωάννου: «εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων, διὰ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρία τοῦ Ἀρνίου»¹⁷.

Ἡ μαρτυρία τοῦ Εὐσεβίου Καισαρείας (4^{ος} αἰ.) ὅτι ὑπῆρχαν «ἐγκαινίων ἑορταὶ κατὰ πόλεις καὶ τῶν ἄρτι νεοπαγῶν ἀφιέρωσις»

14. Γεν. 28:18.

15. Αριθμ. 7:11. Γ. Φίλια, «Οἱ ἐβραϊκὲς ρίζες τῶν ἐγκαινίων τῶν ναῶν», *Ἡ ὁδὸς* 20 (Ἰανουάριος-Ἀπρίλιος 2011) 6.

16. Γ. Φίλια, «Οἱ ἐβραϊκὲς ρίζες τῶν ἐγκαινίων τῶν ναῶν», σ. 6.

17. Απ. 5:9.

ἀποτελεῖ μία ἀπὸ τὶς πρῶτες μαρτυρίες ἐγκαινίων χριστιανικῶν ναῶν,¹⁸ ὅπου εἶναι ἐμφανεῖς ὁμοιότητες ὡς πρὸς τὸ τυπικὸ τῆς βιβλικῆς διηγῆσεως.

Ἡ Αἰθερία καταγράφει μία ἀκόμα πτυχή τῶν ἐγκαινίων, στὴν ὁποία διαφαίνονται οἱ ρίζες ἀπὸ τὴν ἐβραϊκὴ λατρεία: τὸν ἐπὶ ὀκταήμερο ἑορτασμό τῶν ἐγκαινίων.¹⁹ Ἐφόσον ὁ «ἐγκαινισμός» τῶν ἱερῶν χώρων τῆς ἐβραϊκῆς λατρείας ἐλάμβανε χώρα διὰ προσφορᾶς θυσιῶν, στὴ χριστιανικὴ λατρεία τοῦ 4ου αἰ. (δηλαδὴ τῆς ἀρχαιότερης ἐποχῆς, ὅπου γίνεται ἀναφορὰ σὲ ἐγκαινία Ναῶν) υἰοθετήθηκε ὁ ἀκριβῶς ἀντίστοιχος τρόπος: ἡ προσφορὰ τῆς χριστιανικῆς θυσίας, δηλαδὴ τῆς Θείας Εὐχαριστίας.²⁰ Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος χρησιμοποιεῖ παλαιοδιαθηκικὴ ὀρολογία, ἀποκαλώντας τὸ θυσιαστήριον ὡς «λίθος» καὶ προσθέτοντας ὅτι «καθαγιάζεται» διὰ τῆς ἐναποθέσεως ἐκεῖ τοῦ Σώματος τοῦ Κυρίου (δηλαδὴ τῆς τελέσεως τῆς Θείας Εὐχαριστίας).²¹

Ἀπὸ τὰ παραπάνω καθίσταται σαφές, ὅτι ἡ ἀκολουθία τῶν ἐγκαινίων ἀκολουθεῖ μία λειτουργικὴ παράδοση ποὺ χάνεται στὸ χρόνο. Ὅχι μόνον χριστιανικὲς, ἀλλὰ καὶ βιβλικὲς εἶναι οἱ καταβολές τοῦ τυπικοῦ ποὺ ἀκολουθεῖται, καθὼς ὄχι τυχαῖα ἴσως ἡ ἀνάγνωση τῶν ὀκτῶ ψαλμῶν (144 [Ἵψώσω σε ὁ Θεός μου], 22 [Κύριος ποιμαίνει με], 83 [Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου], 50 [Ραντιεῖς με ὑσώπῳ], 132 [Ἴδου δὴ τί καλόν], 131 [Μνήσθητι Κύριε τοῦ Δαβὶδ], 92 [Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν], καὶ 25 [Νίψομαι ἐν ἀθώοις τὰς χεῖράς μου]) ἀντιστοιχεῖ ἀριθμητικὰ πρὸς τὶς ὀκτῶ λυχνίες τοῦ ἰουδαϊκοῦ τυπικοῦ. Ἄν καὶ κάποια σύνδεση τῶν δύο στοιχείων εἶναι παρακινδυνευμένη, εἶναι γνωστὴ εὐρύτερα ἡ σημασία ποὺ ἐδίδετο στὸν ἀρχαῖο κόσμον. Θὰ εἶχε ἴσως κάποια ἀξία ἡ ἐπίσκεψη τῶν συσχετισμῶν ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τοὺς παρατιθέμενους στὴν ἀκολουθία ψαλμοῦς, ὡστόσο ἡ παροῦσα συνάφεια δὲν τὸ ἐπιτρέπει. Εἶναι ὅμως βέβαιο ὅτι ἡ διάκριση ἀγίου καὶ βέβηλου, καθαροῦ καὶ ἀκαθάρτου, παλαιοῦ καὶ ἐν Χριστῷ ἀνακαινισμένου, ἐμφαίνεται ἔκτυπη σὲ κάθε περίπτωσι.

18. Εὐσεβίου Καισαρείας, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, 10.3.1, ΒΕΠΕΣ 20 (1959) 83³⁸⁻⁴⁰.

19. Αἰθερίας, *Ὀδοιπορικὸν* 49, σ. 264.

20. Γ. Φίλια, «Οἱ ἐβραϊκὲς ρίζες τῶν ἐγκαινίων τῶν Ναῶν», σ. 7.

21. Ἰω. Χρυσόστομος, *Ὁμιλία εἰς τὴν Β' Πρὸς Κορινθίους*, 20, 3, PG 61,540.

Τά Άγιογραφικά κείμενα ὡς ἔμμεση πηγή τῆς Ἱστορίας¹

τῆς Αἰκατερίνης Χριστοφιλοπούλου

*

Στή χριστιανική περίοδο ἀναφέρεται νέο ἀφηγηματικό εἶδος, ἡ ἀγιογραφία, πού κατακτᾶ τό μεγάλο κοινό στό Μεσαίωνα. Γιά τό σημερινό ἱστορικό ἀποτελεῖ ιδιαίτερα σημαντική πηγή γιά τή γνώση τοῦ λαϊκοῦ βίου, τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, τοῦ πολιτισμοῦ γενικότερα. Ὅρισμένοι βίοι ἀγίων, τόσο στό Βυζάντιο ὅσο καί στή Δύση, παρέχουν ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες γιά τήν κρατική ὀργάνωση, τήν ἀγροτική οἰκονομία, τίς ἐμπορικές σχέσεις, τό κοινωνικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, τίς πολιτισμικές ἐκδηλώσεις.

Τά ἀγιογραφικά κείμενα διακρίνονται σέ μαρτύρια, βίους ἀγίων καί ἐγκώμια. Τά μαρτύρια ἀναφέρονται κυρίως σέ πρόσωπα πού μέ τή θαρραλέα στάση τους κατά τήν ἐποχή τῶν διωγμῶν στή ρωμαϊκή αὐτοκρατορία ἔγιναν πρότυπα γιά τούς πιστούς. Τό ὑπερβολικό καί τό θαυμαστό χαρακτηρίζουν τήν ἀφήγηση, ὅπως πολλές φορές τά ἴδια μοτίβα ξαναγυρίζουν σέ διάφορα μαρτύρια. Τό ἱστορικό ἐνδιαφέρον στά περισσότερα εἶναι περιορισμένο ἢ μηδαμινό. Ἐξαίρεση ἀποτελοῦν ὀρισμένα προβυζαντινά, ἀπαλλαγμένα ἀπό ὑπερβολές καί παραποιήσεις καί στηριζόμενα σέ αὐθεντικά στοιχεῖα, ἰδίως γιά τή διεξαγωγή τῆς δίκης τοῦ μάρτυρα, στά πρακτικά τῆς δίκης ἢ σέ ἀφήγηση ἀξιόπιστων ἀνθρώπων πού τήν παρακαλούθησαν. Στήν κατηγορία αὐτή ἀνήκουν τά μαρτύρια τοῦ Πολυκάρπου Σμύρνης (+ 156), τῶν μαρτύρων τῆς Λυῶν (πιθανή χρονολογία τοῦ μαρτυρίου τους τό ἔτος 177), τοῦ Ἀπολλώνιου (+ 183 - 185) καί ἄλλα. Ἱστορικό ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν κείμενα

¹ Αφιέρωμα εἰς τήν κοιμηθεῖσαν Αἰκατερίναν Χριστοφιλοπούλου, Καθηγήτριαν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τήν 14.10.2012, εἰς τήν ἐξόδιον ἀκολουθίαν τῆς ὁποίας, γενομένην τήν 16.10.2012 εἰς τόν Ἱ. Ναόν Ἀγίου Ἀλεξάνδρου Παλαιοῦ Φαλήρου προέστη ὁ φοιτητής της Σεβ. Μητροπολίτης Χίου κ. Μᾶρκος.

μεταγενεστέρων προσώπων πού υπέστησαν διωγμούς για τήν πίστη τους, είτε από έξωτερικούς έχθρους (Πέρσες, Άραβες), όπως είναι ο «Βίος τῶν ἐν Ἀμορίῳ 42 μαρτύρων», είτε κατά τήν περίοδο τῆς εικονομαχίας, όπως είναι ο «Βίος Στεφάνου τοῦ νέου (+ 764). Περίληψη τοῦ βίου μάρτυρα ἡ ἀγίου, πού συνήθως ἀπαγγέλλεται στήν πανηγυρική λειτουργία τῆς μνήμης του, ἀποτελοῦν τά ἐγκώμια, κενά περιεχομένου καί σέ ὕφος ρητορικό, γι αὐτό καί δέν παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον γιά τόν ἱστορικό.

Ἰδιαίτερα στή βυζαντινή αὐτοκρατορία ἀποτελοῦν πολύτιμη πηγή οἱ βίοι ἐκκλησιαστικῶν προσωπικοτήτων (πατριαρχῶν, ἐπισκόπων, ἡγουμένων, ὀνομαστῶν ἀσκητῶν) καί μάλιστα σέ ἐποχές πού οἱ σχέσεις Ἐκκλησίας καί Πολιτείας βρίσκονταν σέ ἔνταση, όπως κατά τήν εικονομαχία, τό σχίσμα τοῦ Φωτίου, τήν τετραγαμία τοῦ αὐτοκράτορα Λέοντα ς', τό κίνημα τῶν ἡσυχαστῶν, τήν πάλη ἐνωτικῶν - ἀνθενωτικῶν. Ἡ ἱστορική ἀξία τοῦ βίου ἐξαρτᾶται ἀπό τήν προσωπικότητα καί τήν παιδεία τοῦ συντάκτη, τήν ψυχική του διάθεση, ἀνάλογη μέ τήν τοποθέτηση βιογράφου καί βιογραφούμενου στά ἐπίμαχα θέματα τῆς ἐποχῆς, καί τήν μεταξύ τους χρονική ἀπόσταση. Ἀλλά οἱ εἰδήσεις πού ἀναφέρονται στό λαϊκό βίο καί τόν πολιτισμό τοῦ Βυζαντίου γενικά εἶναι πάντοτε ἀκριβεῖς καί ἀξιόπιστες.

Ἀνάλογες μορφές καί προβλήματα παρουσιάζουν καί τά ἀγιογραφικά κείμενα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, πηγή ἐξίσου σημαντική γιά τήν ἱστορία καί τόν πολιτισμό τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης κατά τό Μεσαίωνα.

[Σίγουρος ὁδηγός γιά τά ἀγιογραφικά κείμενα, ἀνέκδοτα καί δημοσιευμένα, εἶναι γιά ὅσα ἔχουν συνταχθεῖ στήν ἑλληνική ἡ Bibliotheca hagiographica graeca (= BHG) τ. I-III ἀπό τόν Fr. H a l k i n, Bruxelles 1957, μέ συμπλήρωμα τό 1961 γιά ὅσα ἔχουν συνταχθεῖ στή λατινική, ἡ Bibliotheca hagiographica latina (= BHL), ἔκδοση τῶν βολλανδιστῶν μοναχῶν τ. I-II, Bruxelles 1898 - 1901, καί γιά ὅσα σώζονται σέ ἀνατολικές γλώσσες ἡ Bibliotheca hagiographica orientalis (= BHO) ἀπό τόν P. P e e t e r s, Bruxelles 1910. Βλ. ἀκόμη R. A i g r a i n: L' hagiographie, ses sources, ses methodes, son histoire, Poitiers 1953 S. P e z z e i l a: Gli atti dei martiri, Introduzione a una storia dell' antica agiografia, Roma 1965].

Τό μεγαλειό τῆς συγχωρήσεως

Τοῦ Θεολόγου κ. Ἀβραάμ Κοκάλη

Β'

Πότε φθάνουμε στήν τέλεια ἀγάπη;

Στήν τελειότητα κατά τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας φθάνουμε ἰσχυροί, ὅταν φθάσουμε στήν τέλεια ἀγάπη, τήν ἀνυπόκριτη, τήν ἀνιδιοτελή. Πότε ὅμως φθάνουμε στήν τέλεια ἀγάπη; Κι ὅταν φθάσουμε στήν τέλεια ἀγάπη, φθάνουμε στόν Θεό. «Καί ὅτε φθάσομεν τήν ἀγάπην, ἐφθάσαμεν εἰς τόν Θεόν, καί ἡ ὁδός ἡμῶν ἐτελειώθη, καί διέβημεν τήν νῆσον, τήν ἐκεῖθεν τοῦ κόσμου οὖσαν, ὅπου ὁ Πατήρ καί ὁ Υἱός καί τό ἅγιον Πνεῦμα» (Ἰσαάκ τοῦ Σύρου Λόγοι ἀσκητικοί, Λόγος ΟΒ', ΕΠΕΦ 8Γ, 102).

Ὅσοι βιώνουν τήν ἀληθινή ἀγάπη, πού στήν πράξη εἶναι ἡ ἀλληλοσυγχώρηση, ἡ ἀγάπη ἀκόμη καί πρὸς τούς ἐχθρούς, ἔχουν συνείδηση ἀκατάγνωστη, ἔχουν παρηρησία πρὸς τόν Θεό, ἐλκύουν σάν μαγνήτης τή θεία Χάρη, προσοδεύουν στήν ἀρετή καί τήν ἀγιότητα. Ὅσοι συγχωροῦν αὐτούς πού τούς ἔφταιξαν, ἔχουν «τόν Χριστόν ἐν τοῖς στέρνοις αὐτῶν», ἔνοικο στήν ἀγωνιστική καρδιά τους τόν Κύριο. Τί θαυμαστή ἐμπειρία, τί συγκλονιστικό βίωμα, τί χαρισματική κατάστασι!

Ἐφόσον ἡ συγχώρησις μᾶς ἀνεβάζει τόσο ψηλά, ὅσο μποροῦμε νά διώχνουμε μακριά τή μνησικακία καί τήν ἀντιπάθεια. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος σέ μιά θαυμάσια ἀποστοφή του μᾶς ἐνισχύει πρὸς τήν κατεύθυνση αὐτή λέγοντας: Μὴν κρατᾶς στήν καρδιά σου κακία, ἀδελφέ. Εἴμαστε δοῦλοι Ἐκείνου πού σταυρωνόταν καί ἔλεγε: Συγχώρεσέ τους, γιατί δέν ξέρουν τί κάνουν! «Μὴ δὴ μνησικακήσης, ὦ ἄνθρωπε. Ἐκείνου οἰκέται ἐσμέν τοῦ σταυρωμένου καί λέγοντος «ἄφες αὐτοῖς, οὐ γάρ οἶδασι τί ποιοῦσιν» (Πρὸς Εὐτρόπιον Α', ΕΠΕ 33, 94).

Οἱ γνήσιοι δοῦλοι τοῦ Κυρίου ἕνα πράγμα μόνο γνωρίζουν, νά συγχωροῦν. Συγχωρώντας γίνονται ὅμοιοι μέ τόν Θεό, ἀληθινά παιδιὰ τοῦ Θεοῦ Πατέρα.

Γιὰ νά συγχωρηθοῦν καί τά δικά μας ἁμαρτήματα.

Ἀλλά ἐνῶ ἡ συγχώρησις μᾶς ἀνεβάζει τόσο ψηλά, μερικοὶ δέν θέλουν οὔτε ν' ἀκούσουν γι' αὐτήν. Τούς ἀκοῦμε νά λένε καμιά φορά: «Γιατί νά τόν συγχωρήσω, ἀφοῦ δέν κάνει προσπάθεια νά διορθωθεῖ; Γιατί νά τόν συγχωρήσω, ἀφοῦ παραμένει ἀμετανόητος; Ἐκμεταλλεύεται τήν καλοσύνη μου. Τόν χαιρετῶ καί οὔτε καλημέρα δέν μοῦ λέει. Ὅλο ἐγώ θά

ύποχωρῶ; Πῶς εἶναι δυνατόν νά γίνεται αὐτό;» Ἀπαντᾷ ὁ ἱερός Χρυσόστομος: Ὁ Θεός γίνεται ἄνθρωπος, ταπεινώνεται καί θυσιάζεται γιά τόν ἄνθρωπο, δείχνει τόσο μεγάλη συγκατάβαση, ὑφίσταται τόσο πολλά παθήματα γιά χάρη μας κι ἐσύ ρωτᾷς ἀκόμη καί ἀμφιβάλλεις πῶς εἶναι δυνατόν νά συγχωρήσεις αὐτόν πού σοῦ ἔφταιξε; Δέν ἀκοῦς τόν Κύριο πού λέει πάνω στό σταυρό: «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γάρ οἶδαςι τί ποιοῦσι»;

Γιατί ἀντιδροῦμε, ὅταν ἀκοῦμε γιά συγχώρηση; Κανονικά πρέπει οἱ ἴδιοι νά τήν ἐπιζητοῦμε. Μᾶς συμφέρει νά συγχωροῦμε. Δικό μας θά εἶναι τό ὄφελος, διότι θά συγχωρηθοῦν καί τά δικά μας ἁμαρτήματα. Ὁ ἅγιος Θεός δέχεται τή μετάνοιά μας καί συγχωρεῖ τό πλήθος τῶν ἁμαρτιῶν μας, ἀλλά μέ τήν ἀπαραίτητη προϋπόθεση ὅτι θά συγχωρήσουμε κι ἐμεῖς ὅσους μᾶς ἔφταιξαν. Ὁ Κύριος δίνει τόσο μεγάλη σημασία στή συγχωρητικότητα, πού τή θέτει ὡς ὄρο γιά νά συγχωρηθοῦν οἱ ἁμαρτίες μας. «Ἐάν ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τά παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καί ὑμῖν ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος». Καί γιά νά δείξει πόσο ἀπόλυτη ἰσχὺ ἔχει ὁ ὄρος αὐτός, τόν διατυπώνει καί ἀρνητικά: «Ἐάν δέ μή ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τά παραπτώματα αὐτῶν, οὐδέ ὁ πατήρ ὑμῶν ἀφήσει τά παραπτώματα ὑμῶν» (Ματθ. στ' 14-15).

Γίνεται θά λέγαμε μία συμφωνία μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων. Παρακαλοῦμε τόν Οὐράνιο Πατέρα μας νά συγχωρήσει τά πολλά ἁμαρτήματά μας μέ τό γνωστό αἶτημα τῆς Κυριακῆς προσευχῆς: «καί ἄφες ἡμῖν τά ὀφειλήματα ἡμῶν», ἀλλά συγχρόνως βεβαιώνουμε: «ὡς καί ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν». «Συγχώρησέ μας τά χρέη τῶν ἀναριθμῆτων ἁμαρτιῶν μας, ὅπως κι ἐμεῖς συγχωροῦμε ἐκείνους πού μᾶς χρωστοῦν ἐπειδή μᾶς ἀδίκησαν». Ἡ συμφωνία αὐτή «ἡμᾶς ποιεῖ κυρίους τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν μας», παρατηροῦν οἱ ἱεροὶ ἐρμηνευτές. Διότι μᾶς δίνει τήν ἐξουσία ἐμεῖς νά κανονίσουμε, ἂν θά συγχωρηθοῦν ἢ ὄχι οἱ ἁμαρτίες μας.

Ὁ ἱερός Χρυσόστομος παρατηρεῖ: Ἐσένα τόν ἴδιο ἔκανε κριτὴ τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτημάτων σου ὁ ἅγιος Θεός. Ἄν συγχωρήσεις λίγα, θά σοῦ συγχωρηθοῦν λίγα. Ἄν συγχωρήσεις πολλά, θά σοῦ συγχωρηθοῦν πολλά. Ἄν συγχωρήσεις μέσα ἀπό τήν καρδιά σου καί μέ εὐλικρίνεια αἰσθημάτων, ἔτσι θά σέ συγχωρήσει κι ἐσένα ὁ Θεός. Ἄν μετά τή συγχώρηση τόν κάνεις καί φίλο σου, ἔτσι θά τοποθετηθεῖ καί ὁ Θεός ἀπέναντί σου. «Σέ κριτὴν ἐποίησε τῆς συγχωρήσεως τῶν σῶν ἁμαρτημάτων· ἂν ὀλίγα ἀφήῃς, ὀλίγα ἀφίεται· ἂν πολλά ἀφήῃς, πολλά ἀφίεται· ἂν ἀπό καρδίας ἀφήῃς, καί καθαρῶς οὕτω σοι καί ὁ Θεός ἀφήσιν· ἂν μετά τό συγχωρῆσαι καί φίλον αὐτόν ἔχῃς, οὕτω καί ὁ Θεός πρὸς σέ διακίσειται» (Εἰς τοὺς ἀνδριάντας, ὁμιλία Κ', 6, ΕΠΕ 32, 642).

Ὁ Θεός θέλει νά συγχωρηθοῦν τὰ ἁμαρτήματά μας, ἀλλά μερικές φορές δέν τόν ἀφήνουμε ἐμεῖς. Ὁ ὅρος πού μᾶς θέτει, γιά νά συγχωρηθοῦν τὰ ἁμαρτήματά μας, εἶναι τόσο εὐνοϊκός πού ἀποτελεῖ εὐεργεσία γιά τόν ἄνθρωπο. Διότι τὰ δικά μας ἁμαρτήματα πρὸς τόν Θεό εἶναι μυριοπλάσια συγκριτικά μέ τὰ σφάλματα τῶν ἀδελφῶν πρὸς ἐμᾶς. Τά ἑκατό δηνάρια πού αὐτοί μᾶς ὀφείλουν σχεδόν ἐκμηδενίζονται μπροστά στή δική μας τεράστια ὀφειλή τῶν μυρίων ταλάντων. Ἐπί πλέον ἐμεῖς ἁμαρτάνουμε στόν Κύριο καί Θεό μας πού μᾶς πλημμυρίζει μέ τίς φανερές καί ἀφανεῖς εὐεργεσίες Του, ἐνῶ οἱ ἄνθρωποι σφάλλουν σέ ὁμοιοπαθεῖς συνανθρώπους τους πού ἢ καθόλου ἢ ἐλάχιστα τούς ἔχουμε εὐεργετήσει. Ἐμεῖς συγχωροῦμε ἀπό ἀνάγκη, ἐνῶ ὁ Θεός «μηδενός χρεῖαν ἔχων». Ἐμεῖς συγχωροῦμε ὁμοδούλους, ἐνῶ ὁ Θεός δούλους.

Ἡ τήρηση τῆς συμφωνίας ἀπό τήν πλευρά τοῦ Θεοῦ εἶναι δεδομένη. Δέν πρόκειται σέ καμιᾶ περίπτωση νά τήν ἀθετήσει. Δυστυχῶς πολλές φορές τήν ἀθετοῦμε ἐμεῖς. Ἀλλά ὀφείλουμε νά γνωρίζουμε ὅτι ὅποτε ἀθετοῦμε τούς ὅρους τῆς συμφωνίας, ἡ ὀφειλή μας τῶν μυρίων ταλάντων παραμένει ἀνεξόφλητη. Γιά τόν ἀπλούστατο λόγο! Ἐφόσον δέν συγχωροῦμε αὐτούς πού μᾶς ἔφταιξαν, πῶς θέλουμε νά συγχωρήσει ὁ Θεός τὰ δικά μας ἁμαρτήματα; Πῶς εἶναι δυνατόν νά ζητήσουμε ἀπό τόν Θεό νά μᾶς κάνει τό καλό, ἐφόσον ἐμεῖς θέλουμε τό κακό αὐτῶν πού μᾶς ἔφταιξαν;

Στό βιβλίο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πού ὀνομάζεται Σοφία Σειράχ ἀναπτύσσεται διά πολλῶν ὅτι εἶναι ἀνακόλουθο νά διατηρεῖ ὁ ἄνθρωπος μίσος καί ὀργή κατά τοῦ συνανθρώπου του καί νά ζητεῖ «παρά τοῦ Κυρίου ἴασιν»! Εἶναι ἀνακόλουθο νά μὴ δείχνει ὁ ἄνθρωπος στόν ὁμοιοπαθή συνάνθρωπό του ἔλεος καί ἀπό τόν Θεό νά ζητεῖ ἔλεος! Εἶναι ἀνακόλουθο νά τρέφει ἔχθρα στήν καρδιά του κατά τοῦ ἀδελφοῦ καί νά ζητεῖ ἀπό τόν Θεό νά τοῦ δείξει ἀγάπη! Πῶς θά τόν συγχωρήσει ὁ Θεός, ἐφόσον ὁ ἴδιος δέν συγχωρεῖ αὐτούς πού τοῦ ἔφταιξαν; «Ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ συντηρεῖ ὀργήν, καί παρά Κυρίου ζητεῖ ἴασιν; ἐπ' ἄνθρωπον ὅμοιον αὐτῷ οὐκ ἔχει ἔλεος, καί περί τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δεῖται; αὐτός σάρξ ὢν διατηρεῖ μῆνιν, τίς ἰλάσεται τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ; (Σοφ. Σειράχ κη' 3-5). Συγχωροῦνται οἱ ἁμαρτίες ἐκείνου πού συγχωρεῖ τούς ἄλλους. Ἐνῶ οἱ ἁμαρτίες ἐκείνου πού διατηρεῖ ἔχθρα στήν καρδιά του παραμένουν ἀσυγχώρητες.

(συνεχίζεται)

Θάλασσα, σημαία και σταυρός

Του κ. Στέριου Φασουλάκη
Καθηγητή Πανεπιστημίου

Σέ μιά πρόσκληση μουσικῆς ἐκδηλώσεως πού μου ἔστειλαν ὑπῆρχε μιά μικρή φωτογραφία πού ἀπεικόνιζε τόν ἰστό ἑνός τρεχαντηριοῦ μέ μιά μικρή σημαία στό σχοινί του καί τή θάλασσα στό βάθος.

Εἶμαι σχεδόν βέβαιος ὅτι λίγοι ἀπό τούς παραληπτές θά παρατήρησαν αὐτή τή μικρή φωτογραφία, πού μπῆκε στήν πρόσκληση ἀπλῶς γιά ὁμορφιά. Οἱ περισσότεροι, ἴσως ὅλοι οἱ ἀποδέκτες, δέν θά ἔδωσαν ιδιαίτερη προσοχή στήν ἀσήμαντη αὐτή διακοσμῆτικὴ φωτογραφία. Ἦταν «φῶς φανάρι» πῶς δέν ἐξυπηρετοῦσε τίποτ' ἄλλο οὔτε εἶχε κάτι ιδιαίτερο γιά νά προκαλέσει τό μάτι τοῦ ἀναγνώστη. Ἦταν μόνο ἓνα κόσμημα.

Καί ὅμως ἡ τυχαία αὐτή διακόσμηση ἐκλείνει μέσα της ἓνα βαθύ συμβολισμό γιά τόν Ἕλληνα, τόν σύγχρονο Ἕλληνα. Ἡ θάλασσα ἦταν καί εἶναι ἡ εὐφορῆ γῆ του ἀπό τήν ἀρχαιότητα ὡς σήμερα καί ὡς τό βαθύ μέλλον. Εἶναι δεμένος ὁ Ἕλληνας μέ τή θάλασσα. Γεννημένος σέ νησιά καί σέ παραλίες, τό πρῶτο στοιχεῖο πού εἶδε στή ζωή του ἦταν ἡ θάλασσα, ὁ κυματισμός της, ὁ φλοῖσβος της. Σ' αὐτή βρῆκε τή χαρά του, σ' αὐτή τό ψωμί του. Στήν ἀγκαλιά της αἰσθάνθηκε τό ρίγος τῆς ἀπολαύσεως, στήν ἀγριάδα της ἔνοιωσε δυνατός, στό «ὄργωμά» της ἀνέπτυξε τή γνώση του. Γνώρισε κόσμο καί ἀλλότριες νοοτροπίες, ἔμαθε τί σημαίνει «ἄλλος».

Ὅσο γιά τή σημαία, αὐτή εἶναι τό σύμβολο τῆς πατρίδας, ἡ μεταφορά ὄλων τῶν συναισθημάτων τοῦ ἀνθρώπου γιά τόν τόπο του, τούς δικούς του καί τόν ἑαυτό του σέ μιά εἰκόνα· κι αὐτή εἶναι ἡ σημαία του. Χωρίς αὐτή ὁ ἀνθρώπος – καί μάλιστα ὁ πολίτης – εἶναι σάν νά μήν ἔχει ὄνομα, σάν νά εἶναι χαμένος σ' ἓνα χαῶδες ἄπειρο. Ἀνώνυμος, χωρίς αὐτογνωσία.

Τό κατάρτι ὅμως τοῦ τρεχαντηριοῦ εἶχε πρὸς τήν κορυφή του, ὅπως ὄλα τά σκάφη, μιά ὀριζόντια σταθερὴ κεραία κι ἔτσι ἡ ἀπεινόνισή του ἔδινε τήν ὀπτική ἐντύπωση τοῦ σταυροῦ. Τοῦ σταυροῦ πού δείχνει τίς πεποιθήσεις τοῦ ἀνθρώπου, τήν ἐλπίδα του. Τοῦ σταυροῦ πού συμβολίζει τόν ἀγῶνα τῆς ζωῆς καί τή σκληράδα τῆς διεξαγωγῆς του. Ἡ ἀπουσία του, ὅταν συμβαίνει, ἀφήνει τόν ἀνθρώπο μετέωρο, χωρίς στόχο, χωρίς ἀραξοβόλι καί τή ζωή χωρίς νόημα.

Μιά μικρή, τυχαία φωτογραφία πόσες σκέψεις μπορεῖ νά τροφοδοτήσῃ τό μυαλό τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης
ὁ Χρυσόστομος.
(Ὡραία Πύλη
Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ
Ναοῦ Χίου)

Ὁ Ἅγιος Συμεὼν ὁ Θεοδόχος.
(Ἱερὰ εἰκὼν Τέμπλου
Ἱερᾶς Μονῆς Μυρσινιδίου)

Ὁ Ἱερός Ναός τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἰς τὰ Ἐκπαιδευτήρια τῆς Νήσου Οἰνουσσῶν

Ὁ Στρατηγὸς Νικόλαος Πλαστήρας. Ἀπὸ τὴν τελετὴν τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τὴν 10ῃν Φεβρουαρίου 2013

ΠΑΡΟΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
PORT PAYE
Τὸν ἔσοδος 9001
Αρ. 45
ΕΛΛΑΣ - HELAS

